

Møte tirsdag den 27. januar kl. 10 President: *J ø r g e n K o s m o*

D a g s o r d e n (nr. 42):

1. Utenrikspolitisk redegjørelse av utenriksministeren
2. Interpellasjon fra representanten Åslaug Haga til utenriksministeren:

«Bruddet i WTOs ministermøte i Cancun gir Norge anledning til å posisjonere seg og jobbe videre med alliansebygging. Norges posisjon på landbruk før Cancun var bl.a. å arbeide for forståelsen for et skille mellom vilkårene for landbruksproduksjon for eksport versus innenlandsk forbruk. Jeg viser til interpellasjonsdebatten i Stortinget 28. mars 2003, der landbruksministeren sier at «I det norske forslaget har vi prøvd å legge til grunn et slikt skille, og vi har arbeidet for å få forståelse for det. Det har vært gledelig for Norge å kunne registrere at en gruppe land har sluttet seg til den norske posisjonen». Utenriksministeren poengterte selv i debatten at det er «mange utviklingsland som i tillegg ønsker at de selv skal ha helt eller delvis unntak fra tollreduksjoner».

Hvordan jobber utenriksministeren for å styrke denne posisjonen, hvilke land inngår, og hvilke håper vi å inkludere, i alliansen for å skape forståelse for dette skillet?»

3. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene May Hansen og Magnar Lund Bergo om endring av aldersgrensene for film og videogram og lovforbud mot kinoreklame for barn under 7 år (Innst. S. nr. 51 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:31 (2002-2003))
4. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Magnar Lund Bergo, May Hansen og Audun Bjørlo Lysbakken om å forby salg av billetter på svartebørs (Innst. S. nr. 98 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:124 (2002-2003))
5. Innstilling fra justiskomiteen om billighetserstatninger av statskassen (Innst. S. nr. 104 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 20 (2003-2004))
6. Referat

Presidenten: Fra Hans Kongelige Høyhet Kronprinsregenten har Stortingets president fått følgende meddelelse:

«Det er med stor glede jeg meddeler at Kronprinsessen og jeg har fått en datter den 21. januar 2004 kl. 0913. Barnets tittel og navn er Hennes Kongelige Høyhet Prinsesse Ingrid Alexandra.»

Denne meddelelse foreslås vedlagt protokollen. – Det anses vedtatt.

På Stortingets vegne vil også presidenten uttrykke sine hjerteligste gratulasjoner til kronprinsessen og kronprinsen samt også til den øvrige kongelige familie. En fødsel i den direkte arveberettigede linje til tronen er

selsagt også en nasjonal begivenhet. Som alle har registrert, er det blitt mye omtalt i de ulike medier i Norge og har blitt møtt med stor glede.

Stortingets president vil også uttrykke håpet om at prinsessen får en oppvekst og en framtid som vil bli til glede for foreldrene, den øvrige familie og selsagt til det beste for det norske folk, og håper Stortinget kan slutte seg til disse lykkønskninger.

Representantene *Siri Hall Arnøy*, *Audun Bjørlo Lysbakken* og *Heikki Holmås*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten *Leif Lund* fra og med 27. januar og inntil videre.
- Fra Stortingets delegasjon til Europarådets 2004-sesjon, 1. del, i Strasbourg, foreligger søknad, undertegnet av delegasjonens leder, stortingsrepresentant *Haakon Blankenborg*. Søknaden gjelder permisjon i tiden fra og med 27. januar til og med 29. januar for representantene *Olav Akselsen*, *André Kvakkestad*, *Per Erik Monsen*, *Jorunn Ringstad* og *Elsa Skarbøvik*, og i dagene 27. og 28. januar for representantene *Haakon Blankenborg* og *Øystein Djupedal*.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Akershus fylke: *Harald Espelund*
For Hordaland fylke: *Rita Tveiten* og *Pål Berrefjord*
For Oppland fylke: *Reidun Gravdahl*
For Sogn og Fjordane fylke: *Liv Signe Navarsete*
For Sør-Trøndelag fylke: *Jørund Leknes*
For Vestfold fylke: *Inger Møll* og *Vidar Andersen*
3. *Pål Berrefjord* og *Inger Møll* innvelges i Lagtinget for den tid de møter for henholdsvis representantene *Leif Lund* og *Elsa Skarbøvik*.

Presidenten: *Rita Tveiten*, *Pål Berrefjord*, *Liv Signe Navarsete*, *Jørund Leknes*, *Inger Møll* og *Vidar Andersen* er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møter tirsdag og onsdag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresident.

Oddvard Nilsen (H): Jeg foreslår *Øyvind Halleraker*.

Presidenten: *Øyvind Halleraker* er foreslått som settepresident. – Andre forslag foreligger ikke, og *Øyvind Halleraker* anses enstemmig valgt som settepresident for Stortingets møter i dag og i morgen.

S a k n r . 1

Utenrikspolitisk redegjørelse av utenriksministeren

Utenriksminister Jan Petersen: I den kalde krigens tid var det som følge av vår utsatte posisjon ikke vanskelig å få forståelse for og støtte fra våre nære venner og allierte.

I dag er situasjonen radikalt forandret. Vi fremstår ikke lenger som truet, men som et privilegert folkeferd i et av verdens roligste hjørner. Konkurransen om å få omverdenens gehør er blitt vesentlig tøffere – på en måte heldigvis.

Men vårt behov for gode og lydhøre forbundsfeller er ikke blitt mindre. Tvert imot har vi erfart gang på gang at vellykket nettverksbygging er helt nødvendig for å få forståelse og gjennomslag for våre synspunkter og interesser. Og vi har også fått erfare det motsatte: Hvor tungt det kan være å forhandle i en situasjon hvor jevnbyrdighet ikke er akkurat det stikkordet som først renner en i hu.

Vi står overfor utfordringer som gjør at det å ha gode forbindelser, å ha et nettverk preget av verdi- og interessefellesskap, ofte vil utgjøre forskjellen mellom å lykkes eller å mislykkes.

Gjensidighet er et nøkkelord i nettverksbygging. For å vedlikeholde og styrke solidariteten med nasjoner som kan gjøre en forskjell for oss, må vi selv bidra på områder som betyr noe for dem. Vi må synliggjøre at Norge er rede til å stille opp, og at vi dermed er en nyttig og verdifull samarbeidspartner.

Vårt engasjement i fredsprosesser, deltakelse i fredsbevarings- og stabiliseringsoperasjoner, vårt arbeid for menneskerettighetene, vår omfattende humanitære innsats og bistand kan også sees i et slikt perspektiv. Vi skal være gode og pålitelige samarbeidspartnere for våre nærmeste, og vi bestemmer selv hvor og hvordan. Våre bidrag – så vel som vår sterke støtte til FN – reflekterer en sterk norsk vilje til å ta ansvar, og at vi har klare interesser i å arbeide for en verden basert på forpliktende internasjonalt samarbeid, folkeretten og frihet fra nød og ufred.

Øg: Våre internasjonale bidrag er ikke minst et uttrykk for et verdigrunnlag som tilsier at dersom vi kan bidra til at andre mennesker får et tryggere og mer verdig liv, så har vi ganske enkelt plikt til å gjøre det. 60 000 mennesker er blitt drept i konflikten i Sri Lanka. Dersom norsk innsats kan gjøre en forskjell, er det selvsagt en god nok begrunnelse for å bidra. Men det gir også inngang for Norge som en diplomatisk bidragsyter som betyr noe.

Norsk utenrikspolitikk utformes altså for å kunne ivareta både direkte og indirekte nasjonale interesser og ikke minst våre politiske og moralske fellesforpliktelser. Det ene utelukker ikke det andre. Vi er nå i den tid hvor Norge må yte.

La meg bruke vårt forhold til EU som eksempel. Gjennom konstruktivt samarbeid med EU er vi med på å bygge fred og stabilitet i Europa, bl.a. ved å støtte opp

om økonomisk vekst, utjevning av velstandsforskjeller, gjenoppbygging av krigsherjede samfunn og demokratiske reformprosesser. Dermed investerer vi også i vår egen sikkerhet. Samtidig er vårt engasjement med på å legge grunnlaget for et bredt nettverk i Brussel og tosidige kontakter i de europeiske hovedstedene. Som et land som har valgt å stå utenfor EU, har vi desto større behov for å arbeide desto hardere for å kunne ivareta våre nasjonale interesser best mulig innenfor rammene av den situasjonen som vi selv har bestemt vi skal være i.

Våre bidrag til Europas økonomiske og sosiale utvikling vil for øvrig bli enda tydeligere når vi om tre måneder står overfor et nytt og utvidet EU og EØS. For å få fortsatt adgang til et marked som 1. mai utvides med 75 millioner mennesker, når ti nye land blir medlemmer, må vi betale nesten 2 milliarder kr pr. år til de nye finansieringsordningene i EØS. Det er en tidobling av våre bidrag i forhold til tidligere, og Norge blir blant de land i Europa som forholdsmessig yter mest støtte til nye medlemsland i EU.

Det er blitt spurt om dette virkelig er verdt pengene. Utvidelsen i seg selv er viktig for Norge. 75 millioner mennesker innenfor EØS-området gir oss økte markedsmuligheter, særlig når kjøpekraften i dette markedet øker. Videre gir det oss et tettere og nærmere politisk forhold til de ti nye EØS-land. Men så store beløp kan ikke bare begrunnes som «ren butikk». Det handler i alle fall minst like mye om politikk – viktig politikk. Norge er et av Europas rikere land. Vi har et klart ansvar for å være med på å utjevne skillelinjene i Europa. Det ville være uanstendig og uklokt av oss ikke å bidra i den historiske utvikling vår verdensdel nå befinner seg i.

La meg fortsette i Europa. EU og NATO-utvidelsene i 2004 vil medføre store endringer i det utenrikspolitiske landskapet. Ytterligere sju land i Sentral- og Øst-Europa vil bli våre allierte i NATO. Ti nye land tiltrer EU og EØS fra 1. mai. EU og NATO vil nå omfatte det alt vesentlige av det tidligere blokkdelte kontinentet.

Folkeavstemningene i de nye medlemslandene har vist at det er solid folkelig oppslutning i Sentral- og Øst-Europa om en utenrikspolitisk linje som har ført frem til medlemskap for disse landene i EU og i NATO. Påtvunget samarbeid, slik mange av dem opplevde det i Sovjetunionen eller gjennom Warszawapakten og COMECON, fører til ufrihet og ulikhet. EU og NATO er organisasjoner av frie og selvstendige stater som velger å inngå i et forpliktende samarbeid for å møte utfordringer som best kan løses i felleskap.

Et utvidet EU og et utvidet NATO vil romme land med store forskjeller med hensyn til både politisk kultur og økonomisk utviklingsnivå, forskjeller som må utjevnes gjennom samarbeid og felles innsats. For et stort flertall av Europas land vil samarbeid innen EU og NATO og mellom de to være den foretrukne samarbeidsrammen. Det er klart at dette får stor betydning for Norge, ikke minst når det gjelder hvordan vi kan og skal ivareta norske interesser.

EU utvides ikke bare geografisk. Samarbeidet utdypes og utvikles samtidig videre. Konventet om Europas

fremtid la i fjor sommer frem et forslag til en ny forfatningstraktat. Målsettingen er å forenkle og effektivisere EUs beslutningssystem. EU-toppmøtet i desember gav ingen avklaring, særlig på grunn av uenighet om avstemningsreglene. Hvilken stemmevekt hvert enkelt EU-land skal ha i Rådet, har imidlertid alltid vært et vanskelig spørsmål. Kompromisser må kunne forklares og forsvares overfor velgere og nasjonalforsamlinger. Men når EU-landene ikke er blitt enige om så viktige spørsmål, er det et klart tilbakeslag.

EU fortsetter anstrengelsene for å komme til enighet om en ny traktat. Jeg møtte min irske kollega i Dublin like etter at Irland overtok EU-formannskapet 1. januar. Han bekreftet at de søker å bringe forhandlingene videre, og han ville ikke akseptere ordet «krise». Selv om utfallet av prosessen foreløpig er temmelig åpent, skal vi ikke undervurdere EU-landenes vilje til å komme i havn med et kompromiss. Det har de demonstrert gang på gang.

Regjeringen vil følge arbeidet med EUs forfatningstraktat nøye. Et mer åpent, demokratisk og beslutningsdyktig EU er også i norsk interesse.

Forslaget til nye traktatbestemmelser ser ikke ut til i seg selv å ville vanskeliggjøre en videreføring av dagens EØS-samarbeid i særlig grad, skulle det bli vedtatt, men vi står likevel overfor vanskelige utfordringer i vårt forhold til EU.

Det kan ikke legges skjul på at det er en stadig større utfordring å få oppmerksomhet i EU om EØS-samarbeidet. Vi må erkjenne at EØS er viktigere for oss enn for EU, og vi vil etter 1. mai stå overfor et større, mer sammensatt og samtidig mer selvbevisst EU. For å ivareta våre interesser må vi drive lobbyvirksomhet mot kommisjonen, mot 25 og ikke lenger 15 hovedsteder, samt mot Europaparlamentet. Det er krevende.

EU-utvidelsen svekker Norges og de to andre EØS-landenes relative tyngde i forhold til EU. Vi er fem millioner mennesker, de vil være drøyt 450 millioner. Vi må innse at det gjør det vanskeligere å påvirke og få et ord med i laget når beslutninger skal fattes. Dertil kommer at verdien av vårt formelle avtalegrunnlag innsnevres når samarbeidet innen EU vokser på områder hvor vi har ingen eller begrenset formell tilknytning.

Som det fremgår av St.prp. nr. 3 for innværende periode, som Stortinget skal behandle kommende torsdag, er det en samstemmig målsetting for alle parter at EØS-utvidelsen skjer samtidig med at EU utvides. Jeg har vært optimist med hensyn til at det skulle gå, men det er nok lite sannsynlig at alle EU-land rekker å gjennomføre de nødvendige interne prosedyrer tidnok til å ratifisere innen 1. mai. EU-kommisjonen har derfor foreslått at man sikrer samarbeidet i et utvidet EU/EØS allerede fra utvidelsestidspunktet gjennom en brevveksling om en midlertidig anvendelse av utvidelsesavtalen. Regjeringen ser positivt på en slik løsning, forutsatt at Stortinget samtykker til inngåelse av selve avtalen.

I proposisjonen legges det også vekt på at Norge gjennom de to nye finansieringsordningene i EØS vil ta del i den felles europeiske innsatsen for å sette de nye medlemslandene i stand til å delta i det utvidede indre marke-

det. Den felles EØS-ordningen skal nyttes til bl.a. miljøtiltak inkludert kulturvern, utdanning, forskning og helse. I tillegg forutsettes det at tiltak for styrking av justissektoren, regionalt samarbeid og ekspertbistand til gjennomføring av det felles regelverket i EØS vektlegges i den norske finansieringsordningen.

Mottakerlandenes ønsker og prioriteringer vil være utgangspunktet for anvendelsen av disse midlene. Men innenfor den rammen som mottakerstyringen setter, vil Regjeringen legge til grunn at norske interesser trekkes inn der det er naturlig.

Med en årlig ramme på ca. 1,8 milliarder kr kommer dette til å være et betydningsfullt bidrag til Europas økonomiske og sosiale utvikling.

Regjeringen vil videreføre dialogen og samarbeidet med EU om utenrikspolitiske spørsmål, særlig når det gjelder utviklingen av den felles sikkerhets- og forsvarspolitik, men også om de kriser og konflikter der Norge er spesielt engasjert. Vi anser det for å være av fundamental betydning at det utenriks- og forsvarspolitiske samarbeidet utvikles i et nært og åpent samarbeid med NATO. Det er viktig for Norge og avgjørende for å opprettholde tilliten og samarbeidet over Atlanterhavet.

EUs nye sikkerhetsstrategi vektlegger også EUs ansvar for å bidra til sikkerhet og stabilitet i Europas naboland. Samtidig har strategien som mål å styrke multilateralt samarbeid mot terrorisme og andre sikkerhetstrusler. Den brede tilnærmingen som strategien legger til grunn, med vekt på forebygging gjennom kombinert bruk av EUs mange virkemidler, samsvarer i stor grad med norsk politikk. Slik dette samarbeidet nå utvikles, er det lite som tyder på at dette vil skape spenninger i NATO-alliansen. Etter mitt skjønn vil det heller være til det felles beste.

Også landene på Vest-Balkan hører hjemme i det europeiske samarbeidet. EU ønsker å trekke disse stadig tettere inn i EU-samarbeidet gjennom støtte til reformprosesser og tilpassing til europeiske standarder. Kroatia er det landet på Vest-Balkan som er kommet lengst i tilnærmingen til EU, og kroatene har søkt medlemskap. Dersom Kroatia oppfylder sine forpliktelser overfor Jugoslavia-domstolen, kan veien være åpen for forhandlinger om EU-medlemskap. Det vil kunne bidra til stabilitet og utvikling både i regionen og i et samlet Europa.

Regjeringen støtter målsettingene i EUs politikk overfor landene på Vest-Balkan og vil fortsatt bidra til gjennomføringen av samarbeidsprosjekter som kan styrke deres integrasjon både i europeisk og i euroatlantisk samarbeid. Samtidig er det viktig at vi oppfyller det ansvaret vi har for å støtte de lokale krefter som arbeider for en demokratisk utvikling i regionen. Vi må ikke ignorere de faresignalene som fortsatt kommer fra dette krigsherjede området.

Norge skal ha formannskapet i Europarådets ministerkomite fra mai til november i år. På norsk side har vi alltid lagt vekt på å støtte aktivt opp om Europarådet. Det skal vi fortsatt gjøre. På sine kjerneområder, bl.a. fremme av menneskerettighetene, rettsstaten og godt styre-

sett, gjør rådet et stort og betydningsfullt arbeid. Det er et viktig instrument i arbeidet for å forebygge konflikter og bygge demokratiske samfunn i vår del av verden. Men for at Europarådet skal kunne løse sine oppgaver på en best mulig måte i fremtiden, trengs det reformer.

Fra norsk side har vi for det første engasjert oss aktivt i bestrebelsene på å effektivisere Den europeiske menneskerettighetsdomstolen. Domstolen er en bærebjelke i det europeiske menneskerettighetsarbeidet, men har i de senere år slitt med en eksplosiv vekst i saksmengden og tiltagende kapasitetsproblemer. Arbeidet for å styrke domstolen vil være en av de viktigste prioritetene under det norske formannskapet.

For det andre vil vi arbeide for forståelsen av at Europarådet må fokusere skarpere og konsentrere seg om de områder der det kan gjøre en bedre jobb enn andre, og hvor det kan utfylle andre internasjonale organisasjoner, i første rekke innenfor menneskerettighetene, rettsstaten og demokratibyggning. Det gjelder særlig EU og OSSE. Utgangspunktet må være at organisasjonene skal utfylle hverandre, ikke konkurrere. Dette er særlig viktig i forholdet mellom Europarådet og OSSE.

For det tredje ønsker vi å bidra til å videreutvikle Europarådets rolle når det gjelder forebygging av konflikter, bl.a. ved å fremme dialog mellom etniske grupper og trossamfunn.

Det har vært reist spørsmål om hvorfor Sem-erklæringen har en så tydelig henvisning til betydningen av NATO og de transatlantiske forbindelser når Norge og andre europeiske land tidvis kan være uenige med USA. La meg illustrere det på følgende måte: Den som søker venner en bare er enig med, får ingen. Over Atlanteren er det et grunnleggende verdifelleskap, historisk, kulturelt og politisk, som det for oss er meget vesentlig å bevare og videreutvikle. Det er derfor gledelig at NATOs ministermøte i desember viste at Alliansen nå er i ferd med å legge problemene i forbindelse med Irak-striden bak seg. Vi var uenige, men nå er vi i en ny fase som bringer oss sammen: Målet om å bygge et demokratisk Irak. Det er krevende og bør kalle på felles innsats heller enn å gjenopplive gammel uenighet. Og når diktatoren er borte, er muligheten for et bedre Irak til stede.

Samtidig må vi erkjenne at europeiske vurderinger av sentrale spørsmål ikke alltid samsvarer med amerikanske. Jeg er skuffet over at USA har valgt å bli stående utenfor viktige multilaterale avtaler. Jeg tenker da f.eks. på Kyotoprotokollen, Prøvestansavtalen for kjernevåpen og Den internasjonale straffedomstol. På det handelspolitiske området opplever vi også at USA tidvis opptrer enerådige i forhold til WTO-regelverket. Men samtidig må det understrekes at USA la til grunn bestemmelsene i dette multinasjonale regelverket da de aksepterte dommen i den viktige stålsaken.

For Norge er det avgjørende å bidra til en styrking av de transatlantiske forbindelser i tiden fremover. De nye sikkerhetstrusler, bl.a. i form av internasjonal terrorisme og spredning av masseødeleggelsesvåpen, tilsier en felles tilnærming på begge sider av Atlanterhavet.

NATOs stats- og regjeringssjefer møtes i Istanbul 28. og 29. juni. På toppmøtet vil man trekke opp de politiske rammene for Alliansens virksomhet i tiden fremover. Et sentralt tema vil være NATOs fortsatte engasjement i Afghanistan. Jeg vil heller ikke se bort fra at USA og andre nærstående allierte vil komme til å anmode om en rolle for NATO i Irak utover den støtten Alliansen i dag gir i den polsk ledede sektor. Skjer dette, vil jeg selvfølgelig drøfte det med Stortinget.

Imidlertid ble det under NATOs ministermøte i desember i fjor ikke fremsatt noe forslag fra amerikansk side om en sterkere rolle for Alliansen i Irak. Betegnende nok ble det derimot lagt stor vekt på dette fra europeiske land som har påtatt seg et betydelig ansvar i Irak, slik som Polen, Spania og Italia. På bakgrunn av disse og de nye amerikanske signalene forventer vi at dette kan bli et tema frem mot og på NATO-toppmøtet i Istanbul i juni. Da er vi også nærmere et viktig tidspunkt for Irak: Overgangen til irakisk styre. Dette vil gjøre det enda tydeligere at beslutningene ikke må tas med et blikk på gammel uenighet, men ut fra Iraks behov for fremtiden.

Fra norsk side forventer vi at det under toppmøtet i Istanbul også vil bli fattet de beslutninger som er nødvendige for at EU skal kunne overta den NATO-ledede operasjonen i Bosnia-Hercegovina. Det beste ville være om dette kunne skje innenfor rammen av et NATO/EU-toppmøte i Istanbul. Det arbeides med å få til et slikt møte, og skulle det bli en realitet, ville det være en kraftig markering av det grunnleggende samarbeidet som er etablert mellom de to organisasjonene.

Istanbul-toppmøtet vil også markere integreringen av NATOs sju nye medlemsland, som innebærer at de store politiske skillelinjer i Europa nå definitivt er visket ut. I tillegg vil forholdet til partnerlandene ventelig bli styrket i lys av den betydelige interessen disse landene viser for et fordypet samarbeid med NATO.

NATOs nye generalsekretær legger vekt på at alliansens søkelys i tiden fremover først og fremst skal være rettet mot Afghanistan. Det er helt i overensstemmelse med hva jeg fremholdt i Stortinget under debatten like før jul. NATOs innsats som leder av ISAF-operasjonen vil være avgjørende for den videre stabiliseringen av Afghanistan. Oppdraget vil også få stor betydning for hvordan NATO-samarbeidet vil utvikle seg, og hvordan NATOs troverdighet vil bli oppfattet fremover. Afghanistan er i en vanskelig situasjon, og dette vil ta tid.

En viktig milepæl i landets historie ble nådd 4. januar da det konstitusjonelle møtet i storrådet Lloya Jirga kom til enighet om en ny afghansk grunnlov. I grunnloven er rettighetene til både kvinner og etniske minoriteter styrket. Samtidig viste grunnlovsprosessen til dels store politiske, etniske og religiøse motsetninger.

Det norske vakt- og sikringskompaniet som ble utplassert i forbindelse med avholdelsen av møtet i Lloya Jirga, bidrog til at sikkerheten rundt møtet ble ivaretatt. Det kan ikke være tvil om at vår beslutning om utplassering var viktig og riktig. Kompaniet vil nå videreføre sitt engasjement på andre områder frem til sommeren 2004.

Da jeg i min redegjørelse 17. desember omtalte planene om den gradvise utvidelsen av ISAFs operasjonsområde i Afghanistan, la jeg spesiell vekt på de såkalte Provincial Reconstruction Teams, forkortet PRT. Jeg signaliserte også at vi var innstilt på å delta i en PRT-styrke i samarbeid med andre nordiske land og Storbritannia. Drøftelsene om en slik PRT-styrke er nå i gang med sikte på utplassering i løpet av året.

I tillegg har Regjeringen besluttet å tilby afghanske myndigheter inntil ti politiinstruktører til opplæring av det afghanske sivile politikorps og det afghanske grensepolitiet i 2004. Dette skal skje i samarbeid med Tyskland, som har det internasjonale koordineringsansvaret for oppbygging av justissektoren i Afghanistan.

Opgavene i Afghanistan er store og kompliserte. De krever en langsiktig og målrettet innsats fra det internasjonale samfunns side. Regjeringen er innstilt på å bidra til dette, i samarbeid med nærtstående land.

Utviklingen i Afghanistan, så vel som Irak, kan ikke løsnes fra situasjonen i regionen, særlig konflikten mellom Israel og palestinerne. Det er derfor dypt beklagelig at det synes ytterst vanskelig å få fremgang i fredsprosessen dem imellom. Situasjonen preges av manglende tillit, terroristhandlinger og militære aksjoner. Den nødvendige vilje til å nå det mål det internasjonale samfunn har satt seg om to stater, Israel og Palestina, som kan leve side om side i fred med sikre og trygge grenser, synes ikke å være til stede.

Men målet kan etter mitt syn nås dersom partene iverksetter tiltak som kan bedre sikkerheten og gjenopprette tilliten dem imellom. Palestinerne må vise vilje og evne til aktivt å bekjempe terror som utøves av ekstreme palestinske organisasjoner. Israel, på sin side, må fjerne bosettingsutposter og stanse utvidelsen av eksisterende og bygging av nye bosettinger.

Ingen ansvarlige land setter spørsmålsteget ved Israels selvsagte rett til selvforsvar. Men like klart er det at israelerne må avstå fra maktbruk som ikke står i noe rimelig forhold til den trusselen landet og innbyggerne er utsatt for. I den forbindelse vil jeg understreke at etter Regjeringens syn er den trasé Israel har valgt for den såkalte separasjonsbarrieren, folkerettsstridig. Barrieren vil være et alvorlig hinder for alle forsøk på å gjenopprette tilliten partene imellom. Jeg er redd det skaper et nytt faktum på bakken og dermed gjør en tosidig tostatsløsning enda vanskeligere.

Det internasjonale samfunn må på sin side benytte alle midler det har til rådighet for å støtte opp under fredsbestrebelsene. Her hviler et tungt ansvar på den såkalte Kwartetten, dvs. FN, EU, Russland og i særdeleshet på USA. Samtidig er det viktig å understreke at det til sjuende og sist er israelerne og palestinerne selv som må ta de nødvendige skritt for å bringe fredsprosessen tilbake på sporet.

Hva kan så Norge bidra med? Vi må støtte opp om de krefter på begge sider som ønsker en snarlig gjenopptakelse av forhandlingene. Et eksempel på slike er arkitektene bak det såkalte Genève-initiativet, som i dag besøker Oslo. Selv om situasjonen er fastlåst, må vi ikke glemme at flertallet i befolkningen på begge sider er for

en tostatsløsning og en rask gjenopptakelse av forhandlingene.

En annen viktig utfordring er å bidra til at de palestinske selvstyremyndighetene ikke svekkes ytterligere, og å lette den vanskelige økonomiske og sosiale situasjonen for palestinerne. Norge er en vesentlig bidragsyter til myndigheten, og Regjeringen planlegger å videreføre ulike økonomiske støtteordninger.

For å sikre selvstyremyndighetenes fortsatte eksistens, noe som er en betingelse for en tostatsløsning, tok Norge som formannssnasjon i desember i fjor initiativ til et møte i giverlandskomiteen for palestinerne i Roma. Det at mine kolleger fra både Israel, de palestinske selvstyremyndighetene, EU-formannskapet samt presidenten i Verdensbanken deltok på møtet, vitner om at vi langt fra er de eneste som tar situasjonen alvorlig.

På møtet ble det besluttet å etablere et fond for budsjettstøtte hvor utbetalingene skal være knyttet til konkrete resultater i reformarbeidet. Regjeringen planlegger å kanalisere deler av vårt bidrag gjennom et slikt fond. Som formann i giverlandsgruppen vil jeg aktivt arbeide for å skaffe midler til fondet blant andre givere.

På møtet diskuterte vi også de hindringer og økte kostnader som palestinerne påføres på grunn av den israelske stengningspolitikken. Jeg tok nok en gang opp med israelerne betydningen av å endre på dette.

Den israelske utenriksminister Silvan Shalom presenterte på møtet det han kalte en «positiv dagsorden». Hvis iverksatt skulle denne, i henhold til Shalom, lette palestinerne økonomiske og sosiale situasjon. Foreløpig har vi ikke sett resultater.

Den israelske utenriksminister Silvan Shalom presenterte på møtet det han kalte en «positiv dagsorden». Hvis iverksatt skulle denne, i henhold til Shalom, lette palestinerne økonomiske og sosiale situasjon. Foreløpig har vi ikke sett resultater.

En løsning på konflikten mellom israelere og palestinerne vil ha enormt positiv betydning for andre utfordringer i regionen. På den andre siden er ikke fremgang på andre områder betinget av at konflikten mellom israelere og palestinerne er løst. I den forbindelse er det verdt å merke seg den positive utviklingen vi har sett i Libya og i Iran når det gjelder masseødeleggelsesvapen.

En av de mange utfordringene i regionen har UNDPs Human Development Report for 2002 og 2003 satt lys på: mangel på dynamikk i mange arabiske land. På tross av store naturressurser er store deler preget av økende fattigdom, ujevn fordeling og demokratisk underskudd. Rapporten understreker hva utdanningsministeren i Forente arabiske emirater sa til Washington Post tidligere denne måned: Arabere ønsker det samme som andre mennesker: frihet, likhet og rettferdighet. Men deres politiske regimer nekter dem ofte disse grunnleggende rettighetene, fordi de er redde for å bli holdt ansvarlige.

Dette er en utfordring heller ikke vi i vest systematisk har tatt innover oss. Det er å håpe at de dialoger som føres i ulike sammenhenger, kan være forløpere for mer politisk orienterte handlinger.

Fredsforhandlingene mellom myndighetene i Sudan og Sudan People's Liberation Movement, SPLM, viser at partene har tatt et ansvar for å stanse 20 års borgerkrig og lidelser for det sudanske folk.

Vi beklager at man ikke kom helt i mål før man i går tok en pause i forhandlingene. Likevel har det vært god

fremdrift i fredsprosessen siden partene innledet direkte forhandlinger med hverandre i september i fjor. Avtalene om organiseringen av de militære styrkene og ressurs- og inntektsdelingen i interimperioden understreker viljen til å nå frem til en endelig fredsavtale.

Vi håper forhandlingspausen blir kortvarig og er i kontakt med partene for om mulig å få dem til å gjenoppta forhandlingene så snart som mulig. Vi håper at partene vil benytte pausen til forberedende kontakter, med sikte på rask avklaring av de siste utestående spørsmålene. Dette gjelder status for de tre omstridte grenseområdene mellom nord og sør: Nubafjellene, Southern Blue Nile og Abyei. Partene må også bli enige om de siste utestående spørsmålene for den politiske maktdelingen i den seks år lange interimperioden. Når disse elementene er avklart, vil partene kunne undertegne en rammeavtale som vil være det avgjørende skrittet mot fred i Sudan. Vi håper og tror at dette kan skje ikke senere enn februar i år. I tillegg må partene bli enige om praktiske sider ved gjennomføringen av en fredsavtale, herunder en våpenhvileavtale. Det vil derfor trolig ta ytterligere et par måneder før den endelige fredsavtalen kan undertegnes.

Bidrag fra det internasjonale samfunn har vært viktig i anstrengelsene for å bistå den krigsrammede befolkningen i Sudan. Her har ikke minst norske frivillige organisasjoner som Kirkens Nødhjelp og Norsk Folkehjelp gjort en betydelig innsats. Internasjonal innsats har også vært viktig i arbeidet for å få fred i Sudan. Den regionale organisasjonen IGAD under ledelse av Kenya har vært en pådriver for og tilrettelagt for fredsforhandlingene. Sammen med USA, Storbritannia, Italia, FN og Den afrikanske union har Norge hatt et nært samarbeid med IGAD og partene. Likevel er det partene selv som har vært i førersetet i forhandlingene. Dette eierskapet er viktig med tanke på ansvaret for gjennomføringen av fredsavtalen.

Gjennomføringen av fredsavtalen vil kreve et langsiktig internasjonalt engasjement i Sudan. La meg understreke at en fredsavtale bare vil være første skritt på veien mot en normalisering av situasjonen i landet. Fredsavtalen må sikres gjennom en bredt anlagt internasjonal innsats. Sammen med Italia står Norge i spissen for forberedelser tilrettelagt av giverlandsgruppen IGAD Partners Forum og vil invitere til en giverlandskonferanse i Norge når en fredsavtale er undertegnet.

Norges rolle i forhandlingene forplikter. Regjeringen er innstilt på å leve opp til disse forpliktelsene. Hvis det skulle bli en fredsavtale i Sudan, vil Regjeringen positivt vurdere deltakelse av norsk personell i en FN-ledet styrke når eventuelle behov og finansiering er klarlagt.

I Sri Lanka nærmer det seg nå to år siden det med norsk hjelp ble inngått våpenhvile mellom regjeringen og de tamilske tigrene, LTTE. Dette er den lengste periode med våpenhvile siden krigen startet for mer enn 20 år siden. Denne våpenhvilen har holdt, ikke minst takket være de nordiske lands innsats i Sri Lanka Monitoring Mission, som er observatører for våpenhvileavtalen. Etter et halvt års brudd i forhandlingene lå alt i fjor høst til rette for å gjenoppta forhandlingene mellom partene

med sikte på å etablere en interimadministrasjon for de tradisjonelt tamildominerte områdene.

Mens fredsprosessen mellom partene altså gjorde fremskritt, oppstod det uenighet på regjeringssiden mellom presidenten og statsministeren om hvem som skulle styre fredsprosessen og kontrollere det militære. Vi har fra norsk side gjort det klart at vi ikke kan tilrettelegge for gjenopptakelse av forhandlinger før det skapes klarhet i hvem som har ansvaret på regjeringssiden. Vi registrerer at uklarheten vedvarer, og at det er lite som tyder på at en enighet mellom presidenten og statsministeren vil bli oppnådd i overskuelig fremtid.

I denne situasjonen prioriterer vi fra norsk side å bistå myndighetene og LTTE med å sikre at våpenhvilen fortsatt respekteres. Det er etter mitt syn positivt at både presidenten, statsministeren og LTTE eksplisitt uttrykker full støtte til våpenhvilen og de nordiske observatørene under norsk ledelse. Det er også verdt å merke seg at det i de siste månedene ikke har vært noen alvorlige brudd på våpenhvilen. Det er likevel grunn til bekymring for at våpenhvilen gradvis kan svekkes dersom det går lang tid uten utsikter til nye forhandlinger.

Det er også viktig å bidra til at både myndighetene og LTTE arbeider videre med økonomiske og sosiale spørsmål som partene er opptatt av. Norge vil i nær kontakt med alle parter, andre regjeringer og internasjonale organisasjoner søke å bidra til dette. Vi er også rede til på nytt å legge til rette for forhandlinger når partene måtte be oss om det.

På enkelte av de områder hvor Norge yter internasjonale bidrag, er kanskje ikke vår nasjonale egeninteresse åpenbar ved første øyekast. Det gjelder definitivt ikke for det brede samarbeidet vi har etablert med Russland på en rekke områder. Ikke minst i nord er samarbeidet på regionalt og lokalt plan omfattende. Vårt formannskap i Barentsrådet, som vi har frem til høsten 2005, vil vi bruke til å styrke bredden og mangfoldet i samarbeidet i nord.

Atomhandlingsplanen, prosjektsamarbeidet med Russland og Investeringsfondet for Nordvest-Russland er våre viktigste nasjonale virkemidler for å møte utfordringene i Barentsregionen. Regjeringen deltar også aktivt i samarbeidet med Russland gjennom Arktisk Råd, Østersjørådet, Nordisk Ministerråds nærområdeprogram og EUs nordlige dimensjon.

Parlamentsvalget i Russland i desember i fjor bekreftet den vedvarende og omfattende popularitet som president Putin og hans program for reform, stabilitet og samarbeid med Vesten, har. Det er all grunn til å tro at den politiske handlefriheten Putin har fått etter valget, vil bli benyttet til å videreføre de økonomiske reformene og det gode samarbeidet med vestlige land. Samtidig må vi følge nøye med på hvordan handlefriheten benyttes når det gjelder utviklingen av det sivile samfunn, ytringsfriheten og demokratiske rettigheter.

Fra norsk side vil vi fortsette våre bestrebelser på å utvikle vårt gode forhold til Russland, og bygge målbevisst videre på det solide grunnlag som er skapt de siste årene. Vi har alt å tjene på et forpliktende samarbeid med russerne på alle områder av felles interesse. Ikke minst vil

Regjeringen videreføre et aktivt samarbeid med Russland om atomsikkerhet i våre nærområder. Samarbeidet har gitt gode resultater, men innebærer også en rekke dilemmaer.

Utfordringene er store. I våre nærområder finnes kjernekraftverk, et stort antall utrangerte atomubåter, lagre med betydelige mengder brukt reaktorbrensel og fast og flytende radioaktivt avfall. Langs Kolakysten finnes et hundretalls fyrlykter drevet med dårlig sikret høyradioaktive kilder. Vi står overfor en miljøtrussel og en sikkerhetstrussel vi har en klar egeninteresse av å bidra til løsningen av.

Russiske myndigheter prioriterer dette arbeidet, men er avhengige av bistand utenfra. Vi har helt siden vi innledet vårt samarbeid med Russland på dette feltet, arbeidet for et sterkere og bredere internasjonalt engasjement. Et juridisk rammeverk er på plass, miljøfondet under EUs nordlige dimensjon er operativt og G8-landene har gått sammen for å reise 20 milliarder dollar for sikring av masseødeleggelsesvåpen og våpenmateriale i det tidligere Sovjetunionen.

Vi er med i alle disse sammenhenger, også i G8-samarbeidet. Russland og G8-landene prioriterer opphugging av utrangerte ubåter høyt. Det gjør også vi. Vi deltar i arbeidet med å fastsette prioriteringene og retningslinjer for gjennomføring av praktiske tiltak. Dette gjelder også kravene til miljøkonsekvensvurderinger av enkeltprosjekter.

Det er mange årsaker til atomproblemene i Russland. En av dem er at russiske tilsynsmyndigheter ikke har tilstrekkelig gjennomslagskraft. Derfor vil vi i vårt videre arbeid legge vekt på å bidra til at de styrkes.

Vi behøver mer kunnskap om Russlands håndtering av det brukte kjernebrenselet fra ubåter. Vi har særlig behov for bedre kunnskap om de miljømessige konsekvensene av gjenvinning av brukt reaktorbrensel, og om hvilke alternativer som foreligger.

Lagring er et slikt alternativ. Men det vil kreve lang tid å få den nødvendige lagringskapasitet på plass. Enkelte eksperter mener det vil kunne ta inntil ti år. Men vi kan ikke legge atomsikkerhetsarbeidet på is til dette problemet er løst. Det vil øke faren for utslipp og ulykker, og høyne risikoen for at radioaktivt materiale kommer på avveier. Derfor må vi både videreføre atomsikkerhetsarbeidet med Russland og arbeide for alternativer til gjenvinning.

Dette er problemstillinger vi nå i sterkere grad griper fatt i, både bilateralt overfor russiske myndigheter og i det internasjonale samarbeidet. Og Statens strålevern, som norsk fagmyndighet på området, har fått en enda mer sentral rolle i gjennomføringen av Regjeringens handlingsplan for atomsikkerhet.

Regjeringen vil før sommeren komme tilbake til disse spørsmålene i en egen stortingsmelding om norsk nordområdepolitikk.

La meg avslutte med noen ord om situasjonen i WTO-forhandlingene. I redegjørelsen for Stortinget 13. juni i fjor gjennomgikk jeg hvorfor WTO er viktig for Norge. Jeg la vekt på at det er et prioritert mål for Regjeringen å

bidra til at WTO kan videreføre sin sentrale rolle på det handelspolitiske området. Stabile og forutsigbare rammer for verdenshandelen er av avgjørende betydning for å sikre økonomisk vekst og velstandsutvikling, både her hjemme og i resten av verden.

Regjeringen beklager derfor at fjorårets ministermøte i Cancun ikke klarte å fatte de politiske beslutningene som må til for å føre forhandlingene videre på en konstruktiv og balansert måte. Regjeringen vil gjøre det den kan for å bidra til at reelle forhandlinger kan komme i gang igjen så snart som mulig.

Selv om enighet ikke er oppnådd, er det imidlertid ingen krisestemming i WTO. Snarere er det pragmatisme som råder, og erkjennelse av at man har behov for mer tid.

Jeg deltok i et uformelt ministermøte om WTO i Davos sist fredag. Dette møtet og andre samtaler jeg har hatt etter Cancun-møtet, bekrefter at det nå har vært en periode for refleksjon, men at det igjen fokuseres mer på hvordan man skal komme videre. Et initiativ fra den amerikanske handelsutsending, Robert Zoellick, er blitt positivt mottatt, og det vises på flere hold vilje til løsning. I Davos var det sentrale spørsmålet som gikk rundt bordet: Hvordan kan vi, WTOs medlemsland, vise fleksibilitet? Hvordan kan vi raskt få i gang igjen den reelle prosessen?

Et ministermøte i Hong Kong mot slutten av 2004 kan bli neste milepæl, men det forutsetter at fleksibilitet og vilje til kompromisser materialiserer seg i praksis.

Etter mitt syn er det ikke tvil om at det er de små og mellomstore land som har mest å tape på manglende fremgang i WTO-forhandlingene, ikke de store som lett kan få bestemmende innflytelse over de bilaterale eller regionale løsninger. Det vil være ytterst uheldig hvis vi skulle få en situasjon med stans i forhandlingene på ubestemt tid, og en økning i bilaterale og regionale frihandelsavtaler eller tilsvarende arrangementer.

Dessverre kan vi allerede nå se konturene av en slik utvikling. USA er i gang med forhandlinger med Australia og med flere land i Latin-Amerika og i Asia. Australia, New Zealand og Japan, som tidligere var sterkt imot slike overenskomster, forbereder eller ønsker avtaler med sine naboer i Asia og USA.

Til tross for alle forsikringer om at eventuelle avtaler vil være i tråd med WTOs regelverk og bygge opp under det multilaterale system, er det liten tvil om at i denne situasjonen er det de sterkeste rett som vil gjelde. Vi – og enda mer utviklingslandene – vil kunne bli tilskuere til at de store landene skaffer seg markedsadgang og andre fordeler for sine varer og tjenester på attraktive markeder.

Hva må til for å unngå en slik utvikling? Hva skal til for å bringe forhandlingene tilbake på sporet? Møtet i Cancun så vel som senere konsultasjoner illustrerer det jeg har understreket ved en rekke anledninger: Landbruk er og blir det viktigste og vanskeligste emnet i forhandlingene. Doha-runden står og faller med landbruk. Det kommer til å bli fokusert på reelle innrømmelser for alle, ikke bare på innrømmelser som er lette å gi.

Dette er et tema jeg vil komme nærmere inn på i svaret på den interpellasjonen som skal behandles umiddelbart etter denne redegjørelsen. Derfor vil jeg her nøye meg med å understreke at både en kortsiktig og en langsiktig strategi for å bringe forhandlingene videre er avhengig av at alle parter, også Norge, beveger sine posisjoner.

Regjeringen vil selvsagt fortsette å arbeide aktivt for våre prioriterte hovedmålsettinger på samtlige forhandlingsområder. Samtidig må vi bidra til et samlet resultat som alle kan leve med. Jeg vil ikke legge skjul på at dette kan innebære vanskelige valg. Men med den langsiktige betydning handelssystemet har for stabilitet, økonomisk vekst og velstandsutvikling, er det Regjeringens klare målsetting at Norge skal bidra aktivt til – ikke stå i veien for – løsninger som kan bringe Doha-runden trygt i havn. Jeg vil etter behov komme tilbake til Stortinget i dette spørsmålet.

Jeg har i det foregående forsøkt å få frem verdien av fellesskap, kostnadene ved å stå alene og hvordan internasjonale bidrag er en forutsetning for at vår stemme skal bli hørt.

Jeg begynte min redegjørelse med å understreke vårt behov for samarbeidspartnere og støttespillere under innfallsvinkelen «Den som gavner sine venner, gavner seg selv». Noen vil kanskje innvende at begrepet «venner» strengt tatt ikke er et særlig relevant begrep i utenrikspolitikken, og det forstår jeg. Vi kan neppe forvente at andre land skal gi avkall på sine nasjonale interesser og behov bare for vår skyld.

Men én ting er sikkert: Hvis vi ikke bruker de ressursene vi har, til å gjøre for andre det vi vil at andre skal gjøre for oss, får vi ikke forbundsfeller som på grunnlag av felles interesser kan bidra til at våre utenrikspolitiske målsettinger virkeliggjøres.

I n g e L ø n n i n g hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: I henhold til forretningsordenens § 34 a foreslår presidenten at utenriksministerens redegjørelse utlegges for behandling i et senere møte.

– Det anses vedtatt.

S a k n r . 2

Interpellasjon fra representanten Åslaug Haga til utenriksministeren:

«Bruddet i WTOs ministermøte i Cancun gir Norge anledning til å posisjonere seg og jobbe videre med alliansebygging. Norges posisjon på landbruk før Cancun var bl.a. å arbeide for forståelsen for et skille mellom vilkårene for landbruksproduksjon for eksport versus innenlandsk forbruk. Jeg viser til interpellasjonsdebatten i Stortinget 28. mars 2003, der landbruksministeren sier at «I det norske forslaget har vi prøvd å legge til grunn et slikt skille, og vi har arbeidet for å få forståelse for det. Det har vært gledelig for Norge å kunne registrere at en gruppe land har sluttet seg til den norske posisjonen».

Utenriksministeren poengterte selv i debatten at det er «mange utviklingsland som i tillegg ønsker at de selv skal ha helt eller delvis unntak fra tollreduksjoner».

Hvordan jobber utenriksministeren for å styrke denne posisjonen, hvilke land inngår, og hvilke håper vi å inkludere, i alliansen for å skape forståelse for dette skillet?»

Åslaug Haga (Sp): Etter sammenbruddet i WTO-forhandlingene i Cancun synes det nå som om klimaet i prosessen er i endring, og at en kan være på vei inn i nye substansielle forhandlinger. På denne bakgrunn er det viktig at man fra norsk side bruker tida godt for å sikre et utfall som i større grad tjener norske interesser enn hva som kunne ha blitt utfallet etter Cancun-møtet.

For landbruket ville et sluttresultat i Cancun i tråd med de siste tekstene som ble presentert på møtet, vært en ulykke. Og det ville ikke bare ha vært en ulykke for norske bønder eller alle dem i Norge som er opptatt av at landbruket er ryggraden i mange norske bygder. Det ville ikke bare vært en ulykke for alle dem som mener at Norge bør opprettholde et småskala og miljøvennlig landbruk for å sikre trygg mat, eller for alle dem som er opptatt av at Norge skal være velholdt og ha et attraktivt kulturlandskap. Forhandlingsresultatet i Cancun ville også ha vært en ulykke for utviklingsland som er nettoimportører av mat, og som har behov for å beskytte egen matproduksjon. Og la meg understreke: Dette utgjør over halvparten av utviklingslandene. De landene som ville ha tjent på et Cancun-resultat, er de landene som produserer storskala, industrielt og for eksport.

For at man skal komme ut av den knipa man er i i landbruksforhandlingene, må det tas store grep. Interessemotsetningene mellom de store landbrukseksporierende landene og de land som ut fra ulike behov har ønsker om beskyttelse for egen matproduksjon, er som kjent svært store og synes bortimot uoverstigelige. Etter Senterpartiets oppfatning ligger et av de store grepene som må tas, i at man utvikler et todelt regelverk for landbruket – ett for produksjon av mat for nasjonalt forbruk og ett for produksjon for eksport. Å etablere et slikt skille mellom produksjon for nasjonalt konsum og eksport vil være helt nytt, men det er ikke mer radikalt enn at det ligger inne i Regjeringas forhandlingsutgangspunkt for landbruksforhandlingene. I en interpellasjonsdebatt i mars i fjor uttrykte landbruksministeren glede over å registrere at en gruppe land hadde sluttet seg til den norske posisjonen.

Gjennom etableringen av et slikt skille vil man kunne skape et velfungerende handelsregime for landbruksprodukter som går på tvers av grenser, og man vil samtidig kunne la land få ivareta de hensyn man mener det er i nasjonal interesse å ivareta. For noen land vil hensynet til å forsvare sitt folk mot sult være det tyngste argumentet for en nasjonal landbrukspolitikk, for andre land vil hensynet til bosetting og kulturlandskap være avgjørende.

Utgangspunktet for denne tenkningen er at mat ikke kan betraktes som en vanlig handelsvare, fordi mat er livsnødvendig. Det er en menneskerett å ha tilgang til

mat, og landbruket representerer verdier langt utover det reinte produksjonsmessige.

Senterpartiet mener at etableringen av det nevnte skillet både vil være nøkkelen til at landbruket kan utvikles slik vi ønsker det i Norge, og at det kan være nøkkelen til å finne omforente løsninger i WTO. Det er på denne bakgrunn vi ønsker å få klarlagt hvordan Regjeringa jobber med å få aksept for dette skillet, og hvilken oppslutning man har.

Det er en myte at utviklingslandenes viktigste krav i forhandlingene har vært økt markedsadgang. Det er en overforenkling og en myte som tåkelegger de videre strategiske valgene Norge bør ta. Utenriksministeren erkjente dette forholdet i interpellasjonsdebatten i mars i fjor, der han sa:

«Det er også mange utviklingsland som i tillegg ønsker at de selv skal ha helt eller delvis unntak fra tollreduksjoner. En stor gruppe utviklingsland er opptatt av å beholde ulike preferanseordninger som gir tollreduksjoner eller tollfritak i i-land og andre u-land via ulike preferanseordninger.»

Det er ikke den norske bonden som blokkerer utvikling for de fattigste. Når utviklingslandene kritiserer Vestens landbrukssubsidier, er det ikke den norske bondens inntekt de vil til livs. Mange fattige land understreker at beskyttelse av egen produksjon er et spørsmål om liv eller død på landsbygda i deres land. Selvfølgelig er det uhyre få av utviklingslandene som ønsker å yte internstøtte til eget landbruk, men de ønsker å beholde retten til å beskytte innenlandsk produksjon ved hjelp av toll. Tollmurer er nødvendige for å beskytte eget sårbart landbruk.

Siden dagens WTO-avtale trådte i kraft, har 16 utviklingsland gått fra å være sjølforsynte med mat til å bli nettoimportører av mat. Disse landenes interesse ligger først og fremst i å sikre seg retten til å produsere maten som befolkningen trenger, ikke først og fremst å få økt markedsadgang. Landene har blitt tvunget til å redusere sitt eget importvern og øke importen, og de greier ikke å stå imot presset fra dumpingeksporten fra de store landene.

Norges posisjon har også vært en avvikling av eksportsubsidier, noe Senterpartiet er svært glad for. Dette faller sammen med utviklingslandenes krav, siden det først og fremst er eksportsubsidiene som utkonkurrerer deres egne produkter. Norge bør gå høyere på banen for å fremme denne posisjonen og støtte opp under utviklingslandenes krav.

Utviklingslandenes største problem er USAs og EUs dumping på u-landenes markeder gjennom subsidiert produksjon. EU og USAs felles forslag for Cancun ble så provoserende for mange utviklingsland fordi forslaget ikke gikk langt nok i kutt i eksportstøtte, men allikevel ville opprettholde støtte til produkter som blir eksportert. Dessuten foreslo USA og EU kutt i tollvernet i utviklingsland, noe som ville svekke deres egen matproduksjon for eget forbruk.

Til tross for at Norge innførte nulltoll og fjernet kvotereguleringene fra MUL-land i 2002, har importen fra

disse landene gått ned fra 265 mill. kr i første halvår 2002 til 208 mill. kr ett år seinere. Dette er svært beklagelig, og jeg vet at Regjeringa og utviklingsministeren har lagt stor prestisje i å utvikle dette arbeidet. Derfor er det et paradoks at Regjeringa ikke fokuserer mer på utviklingslandenes krav om preferensiell behandling. Preferensiell behandling, slik som norsk MUL-import, vil bli undergravd dersom WTO-regimet går videre med en generell nedbygging av toll for alle land.

For å oppsummere: Etter Senterpartiets syn må landbruksforhandlingene ta utgangspunkt i at alle land må ha rett til egen matproduksjon og foredling. Internstøtte til produksjon for eget forbruk må unntas reduksjonsforpliktelser, og tollsatser fastsettes slik at hvert land har reell mulighet til egen matproduksjon. Tak på tollsatser bør ikke aksepteres på strategiske matvarer som land sjøl produserer. Videre må tvungen minimumsimport – tollkvoter – ikke økes, tvert imot bør reglene om tvungen import fjernes.

Mekanismen for å få dette på plass må være etableringen av et skille mellom produksjon for nasjonalt konsum og produksjon for eksport. Måten å få aksept for dette skillet på er at Norge allierer seg med en bredere krets av land enn vi tradisjonelt har gjort, og spesielt de netto matimporterende landene.

I interpellasjonsdebatten i mars i fjor fikk vi offensive svar fra utenriksminister og landbruksminister på landbrukets vegne. I utenriksministerens redegjørelse 13. juni var stemningen som ble formidlet, noe mer dystert. Etter forhandlingsbruddet i Cancun har Regjeringa vært sparsom både med kommentarer og offentlige redegjørelser for hvordan man jobber for å nå Regjeringas opprinnelige målsettinger.

I dagens interpellasjonsdebatt håper vi å få brakt klarhet i hva Regjeringa nå gjør, hvilke allianser som bygges, og hvordan situasjonen vurderes.

Ø y v i n d H a l l e r a k e r hadde her overtatt presidentplassen.

Utenriksminister Jan Petersen: Jeg deler fullt ut den oppfatning interpellanten la til grunn, nemlig at det nå er en ny dynamikk i utviklingen. Det har åpenbart vært en periode med refleksjon etter Cancun, som etter handelsutsending Zoellick's brev jo nå på mange måter har fått en ny omdreining. Det viste ikke minst det uformelle handelsministermøtet jeg deltok i i Davos på fredag, ganske tydelig, og det redegjorde jeg for også i min redegjørelse som jeg nettopp holdt.

Vi er nå åpenbart kommet i den fasen hvor det er viktig å innlede konsultasjoner på bred front for å se hvor det er mulig å finne åpninger for det som er norske standpunkter. Det kommer jeg til å gjøre. Det er viktig at den norske innsatsen er i god kontakt med den virkelighet som også andre aktører i WTO-systemet føler.

Jeg synes det er svært viktig at denne interpellasjonen nå blir holdt. Regjeringen har hele tiden, også i høst, søkt så mye debatt om dette som mulig, nettopp fordi vi her står overfor viktige og vanskelige avveininger. Riktignok

omfattet interpellasjonen bare et av de temaene vi står overfor, nemlig landbruk, og jeg er sikker på at interpellanten er enig med meg i at Norge også har svært viktige målsettinger når det gjelder ikke minst å sikre Kyst-Norge, og når det gjelder tjenester. Alle ting må vi ha et blikk på.

La meg gjenta at ut fra en samlet vurdering av Norges offensive og defensive interesser er Regjeringens overordnede målsetting å bidra til at WTO viderefører sin sentrale rolle på det handelspolitiske området. Det er derfor beklagelig at det i Cancun ikke var mulig å fatte de nødvendige politiske beslutninger for å bringe forhandlingene videre på en konstruktiv og balansert måte. Regjeringens siktemål er å bidra til at reelle forhandlinger skal komme i gang så snart som mulig.

Manglende enighet om premissene for de videre forhandlingene om landbruk var en hovedårsak til at vi ikke kom videre i Cancun. Det store flertallet av utviklingsland krevde at industrilandene skulle foreta vesentlige reduksjoner i tollsatsene på import av landbruksprodukter, at de skulle fjerne eksportsubsidier og i vesentlig grad skulle redusere andre nasjonale støtteordninger til landbruket. Samtidig ønsket mange utviklingsland fortsatt å beskytte sine hjemmemarkeder for å hindre at subsidierte varer fra industrilandene utkonkurrerer deres produkter på hjemmemarkedet. Oppmerksomheten fra utviklingslandenes side ble med andre ord rettet mot den totale støtten landbruksprodukter nyter godt av, uavhengig av om dette er eksportstøtte eller annen støtte.

På i-landsiden har særlig EU og USA betydelige eksportinteresser på landbruksområdet. Dertil hevder de at også de har beskyttelsesbehov. De ønsker derfor ikke å redusere sine egne eksportstøtteordninger uten å få bedret markedsadgang i viktige u-land som motytelse. Det er disse motsetningene som fortsatt preger forhandlings-situasjonen.

Regjeringens siktemål er å kunne føre en landbrukspolitikk som ivaretar våre behov, og som sikrer et levedyktig landbruk i Norge. Vår situasjon er preget av at hovedtyngden av produksjonen forbrukes innenlands, kun en liten del eksporteres. Dette var bakgrunnen for at vi tidlig i fjor fremmet et forslag om en todeling når det gjelder reduksjon av prisstøtte. Forslaget går ut på at prisstøtten reduseres mer jo høyere andel av produksjonen som eksporteres. Dette innebærer at forslaget vil få konsekvenser for de land som eksporterer en høy andel av sin produksjon, mens land med en liten eksportandel, som Norge, kan opprettholde mer av sin støtte.

I den første tiden etter at forslaget ble fremmet, kunne vi registrere en viss forståelse for og støtte til forslaget. Dessverre har utviklingen siden ikke vært like positiv. Våre synspunkter ble ikke reflektert i rammeforslagene som forhandlingslederen presenterte for Cancun, og heller ikke i forslagene som ble fremsatt under møtet.

Årsaken til den manglende oppslutning er selvsagt ikke vanskelig å se. Forslaget vil naturlig nok ha konsekvenser for sentrale aktører som USA og EU, som har en omfattende eksport av subsidierte landbruksprodukter. På den annen side står toneangivende utviklingsland,

herunder den såkalte G-20-gruppen, som ikke synes at vårt forslag går langt nok. De ønsker kraftige reduksjoner i det samlede støttenivå til landbruket i industrilandene. Det er i denne sammenheng man må vurdere forslaget fra G-20-gruppen, som i likhet med vårt innebærer at støtte til produkter som eksporteres, skal reduseres mer enn støtten til produksjonen for innenlands forbruk. Men: det er et stort men: Deres utgangspunkt er at dette kuttet skal komme på toppen av de kraftige reduksjonene de krever i nasjonale støtteordninger, og ikke som vårt forslag, gjøre det mulig å opprettholde mer av den nasjonale støtten. Selv om forslaget fra G-20-gruppen isolert sett kan forstås dit hen at det til en viss grad samsvarer med norske landbruksinteresser, er det derfor ut fra de premisser som ligger til grunn for det, ikke nødvendigvis tilfellet. Det må også tas med i vurderingen at selv om vi fra norsk side uttrykker forståelse for u-landenes beskyttelsesbehov, er det ikke gitt at de vil vise forståelse for og akseptere at et rikt land som Norge skal ha mulighet for å ta i bruk de samme tollvirkemidlene som de fattigste landene for å begrense import av landbruksvarer.

Norge arbeider fortsatt nært sammen med bl.a. Japan og Sveits i den såkalte G-10-gruppen, som har som sitt hovedformål å arbeide for å opprettholde et tilfredsstillende tollvern. Regjeringen begrenser seg selvsagt ikke til å drøfte disse spørsmålene med land vi er enige med. Vel så viktig er det å arbeide for forståelse for vår situasjon og våre synspunkter i forhold til land som ikke er på linje med oss. Dette står enda klarere for meg etter de uformelle konsultasjonene mellom 19 handelsansvarlige ministre i Davos sist fredag.

Utviklingen siden interpellasjonsdebatten i mars i fjor har med all tydelighet demonstrert at multilaterale forhandlinger er en dynamisk prosess, hvor alliansemønstre og fokus i forhandlingene endrer seg hele tiden. En utfordring for oss er derfor løpende å vurdere hvorledes vi skal klare å få størst uttelling for våre synspunkter på ulike stadier i prosessen.

Til tross for manglende resultater bidrog forhandlingene i Cancun iallfall til én ting: Kjerneproblemene på landbrukssiden har kommet langt klarere frem. Toneangivende utviklingsland krever at i-landene fjerner sine eksportsubsidier, at i-landene foretar vesentlige reduksjoner i den totale støtten til landbrukssektoren, at i-landene foretar vesentlige reduksjoner i tollsatsene på import av landbruksprodukter, og at u-landene fortsatt skal kunne beskytte sine hjemmemarkeder bl.a. gjennom unntak fra tollreduksjonene.

Forhandlingsposisjonene til sentrale i-land som USA og EU innebærer på sin side bl.a. økt markedsadgang gjennom betydelig nedbygging av tollsatsene både for u-land og i-land som Norge, og endringer i regelverket som i liten grad påvirker deres egne støtteordninger, men som vil gi vesentlige reduksjoner i støtteordningene som er av stor betydning for norsk landbruk. Hva som etter dette er like klart, er at presset på de norske posisjonene iallfall ikke er blitt mindre etter bruddet i Cancun enn det var for et år siden. Men la meg avslutningsvis igjen gjøre det helt klart at Regjeringen vil gjøre det den kan for at vi

skal kunne føre en landbrukspolitikk som er i samsvar med våre behov. At dette ikke blir noen lett oppgave, skulle det vel være unødvendig å gjenta.

Åslaug Haga (Sp): Jeg takker utenriksministeren for svaret. Bruddet i Cancun gav alle en mulighet til å tenke seg om og til å reposisjonere seg.

Jeg forstår utenriksministeren dit hen når det gjelder forholdet mellom å skape skille mellom produksjon for eksport og innenlandsk produksjon, at Regjeringa bortimot har gitt opp å kjøre den linja. Det stiller jeg meg litt undrende til, nettopp ut fra de signalene vi får fra en rekke utviklingsland. Posisjonene samsvarer ikke helt med de norske, men de trekker i stor grad i samme retning. Derfor ber jeg utenriksministeren være enda klarere på om det er slik at tenkningen som går på å etablere dette skillet, fortsatt kjøres fram som et hovedsynspunkt fra norsk side, eller om man har gitt det opp.

Så vil jeg utfordre utenriksministeren på å være klare på hvilket arbeid som nå nedlegges for å skape nye alliansepartnere. Utviklingslandene har aldri stått sterkt i WTO, men vi har etter Cancun sett at de organiserer seg bedre og fremmer sine interesser med større styrke. Det presenteres nå i større grad brev fra disse landene, med klarere synspunkter enn man har sett tendenser til tidligere. Og vi ser i den kommunikasjonen som foregår mellom en rekke av disse utviklingslandene og WTO, at her er det ting hvor vi har klar felles interesse med disse landene.

Derfor utfordrer jeg utenriksministeren på å være klare på hvilke land man nå er i arbeid med å bygge allianser til. Hvilke strategiske valg er det man gjør i forhold til å utvikle alliansepartnere? Og hvilke vurderinger har utenriksministeren av mulighetene for i større grad å spille på lag med utviklingslandene? Jeg er overbevist om at hvis vi i større grad skal greie å ivareta også våre egne landbruksinteresser i de kommende forhandlingene, må vi stå tettere sammen med utviklingslandene.

Utenriksminister Jan Petersen: Det er ganske spesielt å ha en stortingsdebatt, ikke om mål og hva vi ønsker å oppnå, men faktisk om selve det taktiske opplegget for forhandlinger. Det har jeg for så vidt ingenting imot at man har, men jeg må allikevel si at det er svært viktig å beholde fleksibiliteten for nettopp å søke enighet og se hvor det er åpninger. Slik jeg ser bildet foreløpig, er det ikke lett å se hvor alle åpningene er. Det er et gjenstående arbeid nettopp å finne ut av det, og det er et arbeid som bare kan skje ved ganske omfattende konsultasjoner. Som jeg sa innledningsvis, har vi nå, etter den nye dynamikken hvor det er ting som legges på bordet, nettopp kommet i den situasjonen hvor det påkalles – og det skal jeg love at jeg skal gjøre.

Jeg må nok si at jeg tror Åslaug Haga hoppet forholdsvis glatt over det jeg sa ikke minst om G-20-gruppen, som jo på mange måter er land under utvikling. Det er ikke de fattigste landene, men det er så tunge aktører som Brasil, som India og som Kina, og det er klart at dette er blant de tyngste aktørene.

Vi må jo da se i øynene at det er tre tunge aktørgrupper her. Det er EU, det er USA, og det er G-20-gruppen. Og det er ikke minst hvordan synspunktene der utvikler seg, som bestemmer mye av hva som er realitetene i det vi står overfor. Jeg vil advare mot enhver tenkning som går ut på at man ikke ser tydelig i øynene hvor dynamikken i selve disse forhandlingene er. Og det er det vi gjør.

Vi har over lengre tid selvfølgelig hatt et godt og nært samarbeid f.eks. med den tradisjonelle G-10-gruppen. Vi hadde i Cancun omfattende samtaler med dem hele tiden. Jeg tror vi hadde møte med japanerne to ganger og sveitserne tre ganger allerede den første dagen. Men det er på mange måter ikke spesielt godt nytt heller, fordi poenget er, som interpellanten var inne på, å rekke utover den gruppen som er nærmest oss. Vi har bl.a. gjort handelsspørsmålene til en viktig del av det nordisk-afrikanske utenriksministermøtet som ble holdt før jul, uten at jeg kan si at det gav oss noen særlig nye åpninger i forhold til hva vi nå står overfor. Derfor er noe av poenget, og det vi må legge vekt på, nettopp å forholde oss til de store, tunge gruppene og se om det der er mulig å finne åpninger for det som er de norske synspunktene. Det er ikke til fortrenghet for også å snakke med andre – for all del – men det er viktig å forstå hvor dynamikken i disse samtalenene ligger.

Gunhild Øyangen (A): WTO-forhandlingene i Cancun i fjor høst brøt sammen som følge av at avstanden mellom utviklingslandene og de rike landene var for stor. Utviklingslandene stod sammen på en mye mer kraftfull måte enn tidligere, med bl.a. land som Brasil, India og Kina i samme gruppe.

Det skal godt gjøres når nasjoner som representerer godt over halvparten av jordas befolkning, slår seg sammen, å overse denne gruppen i internasjonale fora. Årsaken til sammenbruddet var at de rike land forsøkte å presse fram forhandlinger på nye områder, de såkalte Singapore-temaene, før det lå an til en god løsning på de vanskelige jordbruksforhandlingene.

Doha-runden i WTO er også kalt utviklingsrunden, og forslagene som ble lagt fram i Cancun, skilte også klart mellom utviklingsland og industriland, med mindre krav til liberalisering på jordbrukssektoren for utviklingslandene.

Norge er som kjent et av verden rikeste land, med høy beskyttelse av jordbruket. Å framstille det slik at vi har sammenfallende interesser med utviklingslandene i denne sammenheng, er i beste fall søkt. I tillegg er Norge en stor eksportør av mat, nemlig fisk. Norge er jo blitt rik nettopp ved å eksportere bl.a. fisk, tømmer, olje og gass. Vi er mer enn mange andre avhengig av rettferdige spilleregler for handel. FNs generalsekretær har senest i Davos appellert sterkt om å få fart på forhandlingene igjen, og understreket at det nå er et stort behov for en avtale som er god for de fattige. Forhandlingene er Regjeringens ansvar, og jeg legger til grunn at Regjeringen søker både å ivareta landets samlede interesser og u-landenes behov. Jeg vil understreke at for å få like konkurransevilkår for jordbruket i nordlige områder med spredt bosetting, lange avstander og kaldt klima, må disse konkurran-

seulempene tas hensyn til ved utforming av politikken. Arbeiderpartiet har alltid støttet et livskraftig jordbruk i hele landet og ser det som viktig at Regjeringen ivaretar distriktsprofilen i de videre forhandlingene. Hvilke alliansepartnere som egner seg best for å få forståelse for våre behov, må Regjeringen selv vurdere.

Finn Martin Vallersnes (H): Tre faktorer gjør WTO viktig for internasjonalt økonomisk samkvem, og det er det folkerettslig bindende regelverket, tvisteløsningssystemet og organisasjonenes rolle som forum for forhandlinger. Som kjent bygger regelverket på de tre prinsippene om bestevilkår, nasjonal behandling og bindende forpliktelser, med unntak av de to hovedformålene, å fremme regionalt økonomisk samarbeid og å fremme eksport fra utviklingsland. Ikke minst for så små land som Norge er det av vital interesse for trygghet og forutsigbarhet å få på plass og etterleve slike internasjonale regelverk og spilleregler.

Doha-erklæringen stadfestet den langsiktige målsettingen om å skape et rettfærdig og markedsorientert handelssystem for jordbruksvarer. Det ble lagt føringer for å oppnå betydelige forbedringer i markedsadgangen, betydelige reduksjoner i handelsvridende internstøtte og reduksjoner med sikte på å fase ut alle former for eksportstøtte. Det var også enighet om at positiv særbehandling av utviklingslandene er en integrert del av forhandlingene, og at det skal tas hensyn til de ikke handelsmessige sidene ved landbruket. Norges posisjoner i forhandlingene er vel kjent, og utenriksministeren har i dag klart redegjort for utviklingen av standpunktene til de toneangivende partene.

Det synes åpenbart at vi har seilt inn i et nytt farvann etter Cancun. Da trengs det også nye draft og tilpassing av kursen. Interpellanten Haga gir inntrykk av å tviholde på de gamle draftene, selv om skuta har forlatt hennes ønskede farvann.

Det kan ligge betydelig dramatik i denne utviklingen når forhandlingene på ny skyter fart. De gode løsningene for Norge vil kunne komme i klemme mellom posisjonene til de store landene og blokkene. Til tross for en solid innsats fra norsk side kan en risikere et resultat som ligger langt unna våre ønsker, og som kan bli tøft å forene med våre interesser og særegne forhold. I møte med næringens organisasjoner imponeres jeg av deres realisme og forståelse for at vi eventuelt kan ende opp med et sluttprodukt som kan ligge langt unna vårt eget utgangspunkt. Jeg ser frem til at også Senterpartiet stikker fingeren i jorden.

Til sjuende og sist må det bli de samlede resultatene som avgjør vår vurdering av hva landet er tjent med. Det vil bety at en ivaretar de grunnleggende prinsippene, og at en vurderer det totale forhandlingsresultatet i forhold til Norges samlede offensive og defensive interesser. Da gjelder det å huske at enkeltresultater bare er en flik av totaliteten.

Morten Høglund (FrP): Som flere har vært inne på, er positive resultat av Doha-runden viktig ikke bare for

Norge, men for hele verdenshandelen. Jeg vil også berømme interpellanten for å ta opp spørsmålet i dag.

Utenriksministeren sa i sin redegjørelse at «Doha-runden står og faller på landbruk.» Og jeg tror nok det er en viktig erkjennelse at man nå spisser seg inn på å finne en løsning her. Diskusjonene rundt Singapore-temaene i Cancun ble en avsporing, og noen satte kanskje helt riktig foten ned og tvinger nå frem en løsning. Da må noen gå foran og vise vei, og forhåpentligvis er det noe av det vi er i ferd med å se. Men som en liten aktør her og – som også flere har vært inne på – som en rik aktør på landbruksområdet er det kanskje en mulighet for at Norge nå kan vise vei og gi innrømmelser. Jeg oppfattet ikke utenriksministerens svar på interpellasjonen slik at vi i hvert fall nå vil signalisere noen innrømmelser, og det beklager jeg.

Han nevnte våre nære allierte i disse forhandlingene, som Japan og Sveits, land som i hvert fall ikke viser vilje til innrømmelser. Jeg hadde gleden av å delta på et WTO-seminar for ikke lenge siden, hvor jeg hørte de japanske synspunktene. Man fokuserte der på frihandelsavtaler som et alternativ til WTO-prosessen. Frihandelsavtaler er jeg for øvrig en sterk tilhenger av, men fra japansk side var dette et alternativ fordi man kunne bevare det unike ved det japanske landbruket fremfor å måtte gå inn på en WTO-avtale. Selvfølgelig er Japan unik i landbruksammenheng, som Sveits er det, og som Norge er det. Men hvis alle skal bevare sin unikheter og sin annerledeshet, blir det ikke mye til avtale, og derfor deler jeg representanten Hagas syn på at vi bør være obs på våre allierte, hvem vi forhandler med, og hvem vi er i bås med. Jeg har tidligere fra denne talerstol sagt at land som Japan og Sveits i denne sammenheng ikke bør være dem vi har nærmest allianse med, og at vi heller bør finne andre. Jeg tror det er behov for å se på dette med nye øyne.

Vi må gjerne ta u-landenes behov på alvor. Der tror jeg ikke Åslaug Haga og jeg deler synspunkt på hva som er i u-landenes interesse, men det er greit. Jeg er villig til også å inngå et kompromiss og si: Ja, la u-landene få lov til å ha beskyttelse, gjerne gradvis over en viss periode, og så skal vi komme tilbake til det, men da må vi gi avkall på vår beskyttelse. Og det kan være en innrømmelse til Åslaug Haga, at kravet fra enkelte u-land om å beskytte sin landbrukssektor kan de få innfridd over en viss periode, så kan vi komme tilbake til det om f.eks. 5–10 år, mot at vi gir avkall på vår beskyttelse.

Bjørn Jacobsen (SV): Utenriksministeren sa det veldig godt: Her gjeld det å komme med innrømminger. Eg skal komme med ein liten ein sjølv først: Eg må innrømme at jubelen etter samanbrotet i Cancun slokna ganske fort hos meg då eg såg at vi faktisk ikkje hadde komme fram til noko resultat, spesielt ikkje på dette med eksportstøtte. Det er eit stort problem at ein bruker massevis av skattepengar, som heller burde vore brukte på anna enn å akkumulere overproduksjon. Så der skal utanriksministeren ha rett.

Noreg har faktisk vist vilje og evne før. Forslaget vårt om eit multifunksjonelt landbruk fekk vi G-10-gruppa

først til å take fullt opp i seg. Sveits gjorde ein kjempejobb i Cancun og heldt oss på plass. Kristeleg Folkeparti og Jon Lilletun var òg ute og justerte kursen for Noreg – at Noreg må halde fast ved posisjonane frå Cancun.

Vi ser òg at G-20-gruppa har teke opp i seg delar av dette norske initiativet. Men når det gjeld vidare innrømmingar, må vi sjå på kva slags landbruk vi skal ha i Noreg. Klarer vi å leggje grunnlaget for eit landbruk som ikkje byggjer på sprøytemiddel, altfor mykje bruk av kraftfôr og altfor mykje bruk av kunstgjødsel, har vi eit landbruk som vi kan verne. Då kan vi seie til resten av verda at no kan vi opne opp på dei områda der vi ikkje treng å verne norsk produksjon. Det må vi òg først og fremst bli einige om, men det er sjølv sagt næringskomiteen som skal ta den delen av jobben.

Problemet med eksportstøtta er at vi lagar ein verdsmarknadspris som i det heile teke ikkje er reell. Han er laga på grunnlag av statstilskott. Vi må framover stille oss spørsmål om kva for posisjonar vi bør take, og kva for land – og alliansar – vi bør samarbeide med, som interpellanten sjølv sagt spør om. Vi kan godt gå i lag med andre OECD-land med låg sjølvforsyningsgrad, og vi kan klare å finne alliansepartnarar i WTO som er nettoimportørar av landbruksvarer. Det viktige innhaldet i landbrukspolitikken blir då kva vernebehov ein har, og forholdet til marknadshøve. Innspelet frå G-33-gruppa om såkalla strategiske produkt som dei vil verne, går som hand i hanske med Noregs behov for å verne enkeltprodukt som kjem av vår måte å produsere etter naturgrunnlaget på, dersom vi klarer å ende opp med den landbrukspolitikken.

For mange land vil det vere behov for å verne basisproduksjon av f.eks. ris, bønner og mais. Vi veit at veldig mange utviklingsland har problem med at slikt blir dumpa der. Det tek ca. 4–5 år med anten matvarehjelp eller annan eksport for å knuse lokale småbønder. Vi må klare å innsjå at det er ein feil politikk. Dei vil òg ha behov for at eksportprodukt som kaffi, te, sukker, tropiske produkt osv. får komme inn på marknaden. For Noreg er det lett å gje etter for dette, for vi har ikkje denne produksjonen sjølve. Så G-20-gruppa held døra open og har ei viss eigeninteresse. Og her er det vi kan leite etter alliansepartnarar som kan bli viktige i framtidige forhandlingar.

Jon Lilletun (KrF): Interpellanten tek opp ei svært viktig sak. Utfallet av desse forhandlingane vil vere noko av det som er avgjerande for om vi skal ha levande bygder, eit kulturlandskap slik vi er vande med å sjå det, og eit landbruk som tek vare på matvaretryggleiken vår – ein matvaretryggleik som kan gje nok god og rein mat, og som kan hindre dyrebåla vi har sett i Europa.

Den andre utfordringa er at utviklingslanda så til dei grader treng ein avtale og handel. Det er innanfor landbruk og tekstil at utviklingslanda har potensial, det er der dei kan klare seg. Så skal vi prøve både å vareta det ynsket vi har i forhold til eige landbruk og i forhold til at dei fattigaste skal få eksportert det dei kan eksportere.

Pr. dato er det slik at veldig mykje av den importen vi har, kjem frå dei landa som gjev stor eksportstøtte. Sjølv

etter MUL-vedtaket, at dei fattigaste skal få levere tollfritt, har vi problem med å importere derfrå på grunn av tryggleiken. Felleskjøpet byggjer opp kapasitet i Mosambik, som er eit eksempel til etterfølging, slik at vi kan begynne å importere derfrå.

Eg trur at vi kan byggje alliansar òg i forhold til u-land. Det som må vere ein veg vidare, er at vi sjølv sagt har ein allianse med dei vi har hatt det med. Men kva er det som vil vere det verste scenarioriet for oss? Jau, det er dersom dei landa som har så stor eksportstøtte, er dei som i hovudsak vann igjennom, eller at det vert ein allianse, med u-landa, Brasil og Argentina endå meir, utan at våre interesser er komne med.

Eg synest utanriksministeren på ein god måte illustrerte kompleksiteten. Han heldt på ein god måte fast i ambisjonane. Men eg trur at i den grad denne gruppa vi har vore allierte med, skal nå fram, er ein nøydd til å prøve å gå i ein allianse òg med dei aller fattigaste – dei som treng kapasitetsbygging, dei som treng meir enn nokon å eksportere. Så eg synest at den saka som er teken opp i dag, er viktig, og eg synest utanriksministeren på ein god måte har gitt uttrykk for kompleksiteten. Så må vi verkeleg ynskje lykke til med det som er så viktig for vår busetting og vår levestandard, og som er så viktig for at dei fattigaste kan få lov til å kome seg oppover.

Aud Gaundal (A): Det er ingen tvil om at resultatet av WTO-forhandlingene vil ha konsekvenser for norsk landbruk – jeg vil nesten si – uansett hva resultatet måtte bli. Én side er tollmurer og eventuelt tak på disse, noe annet er kravet til omlegging av overføringsordningene – fra en ordning med overføringer knyttet til produksjonsmengde til en dreining mot overføringer som ikke i så stor grad er knyttet til antall produserte kilo og antall liter melk. Slik Gunhild Øyangen sier, er det imidlertid viktig at Regjeringa har som mål å ivareta de multifunksjonelle sidene ved norsk landbruk, at det skal være landbruksproduksjon i hele landet, og at de spesielle klimatiske forholdene blir tillagt vekt.

U-landenes situasjon er viktig. Det er bekymringsfullt at mange av disse landene har fått forverret sin situasjon rent handelsmessig. Fra å være eksportører for salg som skulle gi fortjeneste og utvikling, har mange u-land, slik interpellanten sier, blitt importører av mat, bl.a. ved at rike land dumper sine overskudd inn på deres marked.

Eksportsubsidiene er vi enige om må bort, men det vil også koste noe i forhold til norsk landbruk. Ca. 2 000 melkebruk vil falle bort hvis vi ikke klarer omstillingen.

Forhandlingene er Regjeringas ansvar, og jeg tar det for gitt at Stortinget på egnet måte blir orientert både om prosessene i forhandlingene og om resultatet av de tekstene som kan bli vedtatt. Jeg tror det er godt hvis vi kan ha en god dialog i denne prosessen som nå pågår.

Jeg deler utenriksministerens bekymringer i forhold til en utvikling hvor vi får bilaterale avtaler der det blir den sterke rett som gjelder. Det tjener i hvert fall ikke u-landene noe på, og det tjener heller ikke vi noe på. Prosessen er viktig i forhandlingene, slik utenriksministeren sier. Etter min mening er det også viktig at en har et nært

samarbeid mellom Regjeringa og landbrukets organisasjoner i denne prosessen.

Inge Lønning (H): Internasjonale handelsforhandlinger føres vanligvis ikke i eller av Stortinget, og denne interpellasjonen er vel en nyttig bekreftelse på at det er en fornuftig arbeidsdeling. Det som er Stortingets oppgave i slike sammenhenger, er naturligvis å legge de overordnede målsettingene for norsk politikk på dette området, og så er det Regjeringens forpliktelse etter evne å sørge for at forhandlingsforløpet er slik at vi får størst mulig gjenomslag for våre norske standpunkter.

Nå er det et godt, gammelt norsk ordtak som antyder at man kan bli så opptatt av Toten at norgeskartet forsvinner. Og det er vel heller ikke ukjent at man kan bli så opptatt av norgeskartet at man glemmer at Norge er en del av verden. Realiteten er jo den at Norge er et av de land som har den aller mest grunnleggende interesse av at det lykkes å utarbeide forutsigbare internasjonale kjøperegler for verdenshandelen, simpelthen fordi den største del av verdiskapingen i Norge er av en slik art at vi er helt avhengig av å kunne eksportere bl.a. norsk mat over hele kloden. Derfor ligger et av problemene i Norges situasjon i at det vi liker å kalle våre interesser, ikke uten videre er et enhetlig begrep. Norge har så vel defensive som offensive interesser, for å bruke det uttrykket, men det er ingen tvil om at de offensive interessene langt overstiger i betydning og omfang de defensive interessene. Derfor er det etter mitt skjønn lite interessant politisk å diskutere de taktiske sidene ved forhandlingsprosessen og hvilke land Norge på ethvert trinn i forhandlingsprosessen skal forsøke å knytte seg tettest mulig opp mot.

Det overordnede problem i dagens situasjon er som utenriksministeren påpekte i sin redegjørelse tidligere i dagens stortingsmøte, at vi opplever en fragmenteringsprosess som helt åpenbart er skadelig, først og fremst for u-landene, men også for norske interesser. I den situasjonen må Stortingets signal til Regjeringen etter mitt skjønn være at man fra norsk side må være villig til å bidra aktivt for å bringe prosessen på sporet igjen.

Åslaug Haga (Sp): Jeg takker for debatten. Jeg lar meg fascinere av representanten Vallersnes, som ber Senterpartiet stikke fingeren i jorda. Vi har like god bakkekontakt på dette området som vi pleier å ha! Det vi nå ser innenfor rammen av landbruksforhandlingene, er at utviklingslandene stadig utvikler sine posisjoner i en retning som vi faktisk er svært tilfreds med. Jeg må virkelig få spørre Vallersnes om han har sett på de siste brevene som har gått fra denne 33-landsgruppa, og innholdet i det.

Utenriksministeren uttrykker – og representanten Lønning gjør noe av det samme – undring over at Senterpartiet er opptatt av prosessen knyttet til disse forhandlingene. Det er det ingen grunn til å undre seg over, for på et svært generelt nivå skulle det ikke forundre meg om utenriksministeren og jeg kunne bli enige om målsettingene for disse landbruksforhandlingene. Men hvis man går ned i detaljene, vil man nok se at det er ulikhet, og alt

tyder på at viljen til å gå aktivt inn i disse prosessene for å nå sine mål nok er svært ulik. Jeg frykter at vi skal ende opp i en situasjon hvor Regjeringa ikke bruker tida fra nå av og fram til vi kommer til et endelig forhandlingsresultat, til å være dynamiske, aktive og pågående, men at man sitter og toer sine hender og til slutt, når forhandlingsresultatet er klart, lener seg tilbake og sier: Vi oppnådde ikke mer. Jeg er ikke beroliget av det som kommer til uttrykk fra utenriksministerens side i dag i forhold til vilje til å stå på i denne forhandlingsprosessen. Jeg syns ikke det er betryggende at utenriksministeren ikke er villig til å gi noen signaler om strategi utover at man skal ha gode forbindelser til alle de tre hovedgruppene. Jeg er ikke beroliget over at utenriksministeren ikke kan gå inn og si hvilke land man nå har forhåpninger til at man kan tilnærme seg i forhold til holdninger. Det er ingen land som har identiske holdninger i denne prosessen, men målet er jo at man skal sy sammen sterke allianser som bringer forhandlingsresultatet i riktig retning. Jeg opplever i den debatten vi har hatt nå, at viljen til å stå på, at kreativiteten for å finne åpningene for å gå videre, er begrenset.

Utenriksminister Jan Petersen: Jeg skal, klok av skade, ikke kommentere den siste delen av Åslaug Hagas innlegg, bare kort konstatere at det var en serie feilvurderinger, som alltid går ut på at Senterpartiet vet best. Hun kan være ganske forsikret om at dette går Regjeringen inn i med stor tyngde og med stort alvor, men ikke minst med en forståelse av hvordan dette spillet til sjuende og sist er, hvor tunge grupperingene er, og hvor det er viktig å trykke på. Derfor var de fleste av de påstandene som fremkom, grunnløse.

Så vil jeg gjerne si en ting som, bare for faktums skyld, er viktig å legge til grunn. Det var jo slik at de såkalte Singapore Issues førte til bruddet i Cancun. Det er forbausende å se hvordan disse problemene nå sannsynligvis er ute av diskusjonen. Så vidt jeg kan se, er det bred enighet om at det bare er ett av dem som kommer til å gå inn i sluttrunden, nemlig den såkalte handelsfasiliteringen, mens de øvrige omstridte spørsmål vil bli lagt til side. Og det er derfor landbruket nå blir så sterkt eksponert som det blir.

Representanten Høglund har helt rett i at jeg ikke har signalisert noe rundt posisjonene. Det tilhører jo ikke forhandlingens ABC i et åpent stortingsmøte å drodle rundt hvor man har tenkt å gi seg og ikke gi seg, så det vet jeg i hvert fall at Høglund og jeg er enige om, om ikke andre er enige om det.

Så må jeg si en ting om u-landsposisjoner, nemlig at det er en grunnleggende holdning fra u-landenes side at de skal gi mindre enn i-landene. Det betyr jo at vi ikke umiddelbart kan koble oss på noe som u-landene ville ha glede av, fordi vi ubestridt er et i-land. Det resonnementet må legges til grunn.

Det andre jeg nesten må få lov til å si, er at jeg håper ingen tror at vi slipper unna i denne debatten med bare å snakke om eksportstøtte, for da er det de andre i-landene som først og fremst må gi konsesjoner, ikke Norge. Det

er selvfølgelig noe man vil greie å se igjennom. Det er for naivt å tro at det er virkeligheten man vil stå overfor.

Jeg tror veldig mye av denne debatten vil dreie seg om virkelighetsoppfatning og hvordan det reelle forhandlingsbildet til sjuende og sist er. Jeg vet jo utmerket godt hvordan det blir med budbringeren i den sammenhengen, det er gjerne budbringeren som får skylden for verdens fortredeligheter, det kommer vi sikkert til å få av Senterpartiet også ved senere anledninger. Men jeg tror faktisk at det er svært viktig nettopp å lytte til hvordan virkeligheten er der ute, og at vi ikke prøver å skape vår egen virkelighet her hjemme. Det blir så lite resultater av det.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten er dermed over.

S a k n r . 3

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene May Hansen og Magnar Lund Bergo om endring av aldersgrensene for film og videogram og lovforbud mot kinoreklame for barn under 7 år (Innst. S. nr. 51 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:31 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt adgang til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Olemic Thommessen (H) (ordfører for saken): Representantene May Hansen og Magnar Lund Bergo har i Dokument nr. 8:31 for 2002-2003 fremmet konkrete forslag til endringer av regelverket for aldersgrensene for film og videogram samt forslag om lovforbud mot kinoreklame for barn under sju år.

Etter at familie-, kultur- og administrasjonskomiteen hadde fått saken til behandling, ble det kjent at Kulturdepartementet arbeider med en sak vedrørende disse spørsmålene, og at departementet på egnet måte vil komme til Stortinget med en sak om dette.

Etter at forslaget ble kjent i filmbransjen, har det også kommet meget tydelige signaler fra denne om at forslaget reiser spørsmål med store praktiske implikasjoner for kinodriften, og at det her er behov for en grundig saksbehandling der filmbransjen gjennom høring får anledning til å fremme sine synspunkter.

I lys av dette har flertallet i komiteen – alle unntatt Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti – kommet til at man vil avvente Regjeringens arbeid og komme tilbake til disse spørsmålene når eventuelle forslag foreligger.

Komiteens tilråding er således at denne saken blir å vedlegge protokollen.

Torny Pedersen (A): Jeg skal være like kort som saksordføreren.

Arbeiderpartiet er med i det flertallet som støtter at departementet skal se videre på denne saken og sende den ut på høring.

Vi er egentlig meget betenkt over all den reklame som rettes mot barn og unge. Det skaper unødige kommersielle press på barna og, ikke minst, også på foreldrene. På den andre siden vet vi at reklame også gir inntekter til kinoene, inntekter som brukes til å sette opp gode barnefilmer. Det er derfor viktig å få en vurdering av de økonomiske konsekvensene av forslaget før vi tar endelig standpunkt til akkurat dette med reklame.

Det er viktig med barnefilmer – gode barnefilmer. Derfor synes vi at dette er en balansegang som vi på en måte må få et svar på. Det regner vi med at vi får når saken nå skal ut på høring – en bred høring – slik at de aller fleste får si det de mener.

Det med å endre aldersgrensene er stadig til vurdering. Dette kommer opp etter hvert som man har filmer som noen finner ut ikke er helt bra. Men for oss i Arbeiderpartiet er det også viktig med en del forutsigbarhet når det gjelder akkurat dette. Jeg var så heldig å få være i Tromsø under filmfestivalen nettopp – og snakket med en del folk i bransjen. De er veldig glade for at vi ikke har gjort noe – skal vi si – «sprang» i så henseende akkurat nå, men at man skal debattere dette nærmere.

Karin S. Woldseth (FrP): Så opplever vi det igjen: SVs iver og vilje til å regulere oss i hjel. Det er faktisk en smule deprimerende at SV ikke tror at vi som foreldre er i stand til å bedømme hva våre barn tåler å se eller ikke se.

Nå har vi omsider fått en tilnærmet likelydende lov i hele Norden, og stadig flere land i resten av Europa følger etter når det gjelder ledsagerprinsippet. Bare fordi noen i SV synes at barn ikke skal se filmer som «Ringenes Herre», vips – så dukker det opp et Dokument nr. 8-forslag. Hvorvidt SVs motiv for å gjeninnføre absolutt aldersgrense er å skåne barnet, eller det er å forhindre at norske barn skal bli influert av amerikansk eller newzealandsk film, blir for meg noe uklart.

Man kan ikke på bakgrunn av en filmtriologi endre et helt regelverk. Dette kan ikke oppfattes på annen måte enn at SV – på bakgrunn av et par utsagn i pressen – hiver seg på og sammen med Barneombudet roper om sensur og regulering. Dette er ikke akkurat i tråd med Fremskrittspartiets tenkning og tro på enkeltmenneskets evne til selv å kunne vurdere hva som er best for seg og sin familie.

SV er iallfall ikke på linje med foreldregruppen i Norge, for hele 71 pst. av dem som har barn mellom 5 og 15 år, er godt fornøyd med flytende aldersgrense på norske kinoer. Jeg vil også tro at en absolutt aldersgrense reduserer barns og unges mulighet til å se filmer. Er man tolv år og kinodøren lukkes for en, får man negative opplevelser rundt dette som gjør at man finner andre måter å se filmen på – gjerne hjemme i sofakroken, og da kanskje uten at foreldrene engang er til stede. Det vil igjen bety at barn og unge mister den sosiale følelsen det gir å gå på kino og ha en filmopplevelse sammen med andre. Det

SV egentlig foreslår, er å frata barn og unge gode kulturelle opplevelser sammen med andre – et forslag Fremskrittspartiet vil advare sterkt imot.

Det andre elementet i dette forslaget er at man ønsker å innføre forbud mot visning av reklame før filmer med aldersgrense sju år og nedover. Det er allerede forbudt med reklame direkte mot barn, og dette bør være god nok sikring også når det gjelder barn under sju år på kino. At barn under sju år går på kino sammen med foreldrene sine og ser reklame som de ellers ser på TV og andre steder, kan umulig være noe problem. Jeg kan vanskelig forestille meg at barn skremmes av reklame for hårmidler, leskende drikker eller raske biler. Jeg synes denne argumentasjonen blir svært søkt.

Også økonomisk vil dette få konsekvenser for kinoene som viser filmer som retter seg mot barn. Jeg vet ikke om SV har tenkt igjennom at med et slikt forbud kan resultatet bli at norske kinoer viser færre filmer for barn, fordi det ikke er økonomisk lønnsomt. Oslos kinodirektør, Ingeborg Moræus Hanssen, uttaler at reklame er med på å finansiere barnefilmer. Da lurer jeg på: Hvem skal inn og finansiere barnefilmer hvis SV fikk det som de ville – skattebetalerne kanskje?

Jeg trodde at SV satte kulturopplevelser høyt også når det gjaldt barn, men dette forslaget kan resultere i en forringelse av filmtilbudet til barn. På bakgrunn av det foreslår Fremskrittspartiet at forslaget avvises.

Jeg tar hermed opp forslaget fra Fremskrittspartiet.

Presidenten: Representanten Karin S. Woldseth har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Magnar Lund Bergo (SV): I ettertid ser jeg at de elementene som ligger i dette forslaget, med fordel kunne vært fordelt på to forskjellige forslag. Det er det litt sent å gjøre noe med nå. Samtidig er vi fornøyd med å ha fremmet forslaget, for vi har fått en debatt, og jeg håper at vi har fått framskyndet prosessen. Vi setter pris på, og vil selvfølgelig subsidiært støtte, flertallets forslag om en nærmere utredning med høringer.

Det er sagt at et forbud mot reklame vil resultere i færre barnefilmer, og at det vil bli dyrere kinobilletter. For oss er dette et verdivalg. Vi mener at det ikke er dokumentert at det nødvendigvis vil skje. Det som kinoene tjener på reklame, er ikke en fast, regulert pris eller enhet. Det som fins av reklamemidler, kan tas ut på annen type reklame for voksne.

Det fins eksempler på kinoer i Norge, bl.a. i Kristiansand og i Porsgrunn – et enstemmig bystyre i Kristiansand – som gjennom en årrekke har valgt å ikke ha reklame. Der er det like mange barnefilmer som det er andre steder, og billettene koster ikke noe mer.

Jeg er litt forundret over at flertallet må ha enda mer bekreftelse på at det er reklamepress mot barn, for ikke å kunne være med på dette forslaget. Vi mener det er grunnlag for dette allerede.

Statsråd Laila Dāvøy har satt kommersiell utnyttelse av barn og unge høyt på dagsordenen. Hun kom med en handlingsplan for å begrense det kommersielle presset

rettet mot barn og unge tidlig på vårrparten 2003. Her skulle Regjeringen også vurdere forbud mot reklame ved kinoforestillinger for barn under sju år, etter forslag fra SV. Hvorfor er det da så vanskelig å stemme for vårt forslag, som allerede nå ville gitt noen restriksjoner for markedskreftene? I dag har vi anledning til å sende ut noen signaler om at vi ønsker et samfunn som verner om de aller minste.

Så til det med aldersgrense og ledsagerregel. Jeg skal åpent erkjenne at jeg selv er på glid, sånn sett er jeg ikke veldig lei meg for at vårt forslag blir stemt ned i dag. Jeg imøteser de høringene som kommer. Det som er problemet med ledsagerregelen, er ikke ledsagerregelen i seg selv. Hvis den hadde fungert etter intensjonene, synes jeg det hadde vært helt uproblematisk. Det som er problematisk med ledsagerregelen slik den er i dag, og slik den blir praktisert, er at den ikke fungerer etter intensjonene. I mange tilfeller er det ikke foreldrene eller nære foresatte som er med barna på kino. Det som skjer, er at barn på 12 år blir med andre ungdommer som er over 18, og som blir sett på som voksne, på filmer med f.eks. 15-årsgrense. Kinovaktene selv sier at dette er et problem. Det betyr at barn på 12 år går på kino og ser film, og foreldrene vet ikke at de har vært på kino i det hele tatt. Dette vet vi er et reelt problem.

Samtidig vet jeg at bruk av ledsagerregelen er økende i hele Europa. Den er i bruk i de andre nordiske landene. Jeg mener at hvis den fungerer etter intensjonen, har den noe for seg. Det som jeg heller kunne tenke meg, var å få skjerpet inn kravene til hvem som kan være ledsager, hvordan det skal være, i tillegg til de advarslene, eller rådene, som kommer fra Filmtilsynet, om hvem som bør se hvilke filmer. I dag står det på filmer med 11-årsgrense at filmen «anbefales ikke for barn under 11 år». Det er litt tilfeldig om det står i annonsen, eller om det blir opplyst om det i billettluken. Vi kunne tenke oss – men det kan vi komme tilbake til i den videre prosessen – at det blir et krav om at dette skal med i all annonsering for kinoer.

Det er mange i denne salen som snakker seg varme om ulike ungdomsproblemer – om press på utseende og prestasjoner, om sexpress og mye annet som våre barn og unge utsettes for. Det er å håpe at alle som deler våre bekymringer på dette området, kan stemme for vårt forslag.

Jeg tar opp det forslaget vi fremmer i innstillingen.

Presidenten: Representanten Magnar Lund Bergo har tatt opp det forslaget han refererte til.

Ola T. Lånke (KrF): Kristelig Folkeparti er enig med SV i at det kommersielle presset mot barn og unge må tas på alvor. Kanskje aller sterkest kommer dette til uttrykk nettopp gjennom reklamen. Reklamen setter sine standarder for vårt levesett. Det kan ha konsekvenser i mange retninger, som kunstig høyt forbruk, påvirkning i forhold til egen kropp, som også sistnevnte taler var innom, seksualitet osv. Dette handler om verdier.

Kristelig Folkeparti mener derfor at det er viktig å ha høy profil i arbeidet for å redusere det kommersielle kjø-

(Lånke)

prepresset. Vi kan enes om at det er en viktig utfordring å gi barn og unge en trygg identitet og bidra til et positivt selvbilde. Viktige forutsetninger for dette er et godt oppvekstmiljø gjennom skole, kultur og familieliv. Men samtidig er det også viktig å være på vakt overfor uttrykksformer som kan virke i motsatt retning.

I denne sammenheng mener Kristelig Folkeparti det kan være nødvendig å treffe mottiltak gjennom lovforbud mot det kommersielle presset barn og unge utsettes for, i dette tilfellet kinoreklamen.

Det bør ikke alltid være slik at man skal forby og regulere alt man misliker. Imidlertid tror vi det er viktig at spørsmålene om både reklame og aldersgrenser på kino settes på dagsordenen, og at de først blir vurdert grundig og seriøst av kompetente organer.

Kristelig Folkeparti mener dette er en viktig diskusjon, sett i sammenheng med den sterke utviklingen man har sett, både i forhold til den generelle reklamen rettet mot barn og i forhold til bruk av sterke innholdsmessige virkemidler på film. Vi vil være åpne for en regulering i denne sammenheng. Samtidig er det, som komiteen har understreket i sine merknader, viktig også å ha et godt fungerende lovverk på området. Som det sies i merkna-dene, er dette et komplekst felt der det er viktig at også de involverte parter høres.

Derfor finner ikke Kristelig Folkeparti helt å kunne følge forslagsstillernes anbefaling om å innføre nye aldersgrenser og lovforbud umiddelbart, uten at dette er grundig utredet og diskutert på forhånd. Noe annet mener vi ville være uforsvarlig. Når representanten Lund Bergo refererer til at barne- og familieministeren tidligere har varslet at Regjeringen vil vurdere dette, må man også ta seg den tid man trenger for å få det vurdert, og SV har ikke hatt tid til det i denne sammenheng. Nå vil vi kunne få det. Kristelig Folkeparti er derfor tilfreds med at departementet vil utrede saken, og at de i den anledning vil sende den ut på en bred høring før den framlegges for Stortinget, slik at vi kan få en grundigere debatt her, en realitetsdebatt, når saken kommer tilbake.

Alle barn fortjener en oppvekst uten å være brikker i et kommersielt spill. Dette handler om å legge til rette for at barn og unge skal ha rett til å være barn – også i et kinolokale.

Eli Sollied Øveraas (Sp): Eg skal vere rimeleg kort, for fleire av talarane har gitt uttrykk for det synet som også Senterpartiet står for.

Vi støttar forslaget frå SV, og i motsetning til Framstegspartiet synest eg det er prisverdig at SV har sett dette på dagsordenen. Sjølv om det ikkje er fleirtal for forslaget, synest eg det er svært positivt med ein debatt kring dette temaet. Eg synest ikkje det er unaturleg at Stortinget ønskjer å setje søkjelyset på barn, kino og reklame, når vi samtidig er veldig opptekne av at vi ikkje skal ha reklame retta mot barn på TV.

Reklame bidreg til eit press, særleg på barn og unge, som er ei sårbar gruppe. Vi ønskjer ikkje at dette presset skal akselerere i høve til barn under sju år. Eg ser fram til

at vi skal få ein brei og interessant debatt på bakgrunn av det som fleirtalet i komiteen seier, at etter at saka har vore ute på høyring, skal departementet kome tilbake til Stortinget på ein dertil eigna måte, for at vi då skal få ein brei, konstruktiv og interessant debatt. Det ser eg fram til.

Karin S. Woldseth (FrP): Jeg må være enig med journalisten i Bergens Tidende som sa at dette er en typisk politikerdebatt. Her har man – på bakgrunn av én film som noen foreldre syntes var skrekkelig voldsom – greid å få til en debatt om forbud og om aldersgrenser.

Det overrasker meg ikke at Kristelig Folkeparti er med på dette jippoet og ønsker å lovforby, og at de er med på å regulere, på lik linje med ønsket fra SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Jeg må også si at jeg blir litt forundret når SV snakker om 18-åringer som tar med seg 12-åringer på kino og bruker ledsagerprinsippet som argument. Kan hende de gjør det, men jeg lurer på om representanten fra SV er klar over hvilke filmer barn på tolv år kan leie i videobutikken. Er *det* bedre enn at det er voksne med, som faktisk kan rettlede dem litt? Så må vi ikke glemme at veldig mange av kinoene er privateide. Det er stadig flere kinoer som har gått fra kommunalt eie til kommunalt AS eller over i privat eie. Og nå skal vi inn og regulere deres inntektsmuligheter. Dette gjør meg redd!

Presidenten: Presidenten vil for sin del anmerke at ordet «jippo» neppe er et parlamentarisk uttrykk.

Magnar Lund Bergo (SV): Det er ingen stor debatt vi har i dag, men jeg hører såpass mye her at jeg tror det er riktig og viktig å få en større utredning og en større debatt rundt dette.

Bare et par ting som nå har blitt gjentatt to ganger: Det er selvfølgelig ikke slik at vi har tatt opp saken på bakgrunn av én film. Når det gjelder det å ta tak i saker som media skriver om, og lage sak om det i Stortinget, så hender det vi gjør det – og jeg må si at i Stortinget er det vel andre partier som er enda flinkere til det enn SV. Det er ikke noe galt i det. Hvis en i kraft av å belyse én sak kan vise prinsipper, så kan det være riktig. Og det er jo ikke slik at dette er en debatt som vi bare har i Norge. Dette er en debatt som går i hele Norden og også i andre land i Europa, om aldersgrenser, om reklame, om reguleringer.

Så til det med videobutikken. Skulle en følge det prinsippet, Woldseth, betyr det at da kunne vi fjernet alt som heter regler, for alle kan få tak i en videofilm – eller låne den av venner – og se den. Vi vet at det skjer. Men hvis en skal følge en slik logikk og en slik argumentasjon, kan vi fjerne alt som har med reguleringer og aldersgrenser å gjøre. Er det det Fremskrittspartiet vil?

Presidenten: Presidenten vil minne om at taleren skal henvende seg til presidenten.

Dermed er debatten i sak nr. 3 avsluttet.
(Votering, se side 1605)

S a k n r . 4

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Magnar Lund Bergo, May Hansen og Audun Bjørlo Lysbakken om å forby salg av billetter på svartebørs (Innst. S. nr. 98 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:124 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Olemic Thommessen (H) (ordfører for saken): Systematisk videresalg av billetter, særlig til populære idretts- og konsertarrangementer, er av viktige arrangører som Norges Fotballforbund og Norsk Rockefellerforbund oppfattet som et voksende problem.

Svartebørshandel, som det gjerne kalles på folkemunning, har vist seg å undergrave arrangørenes muligheter til å drive bevisst prispolitikk, der målet er å holde moderate priser også på de populære arrangementene.

Et annet problemområde er at deler av svartebørshandelen gjøres på en slik måte at publikum gjennom godt illustrerte hjemmesider, annonser o.l. forledes til å tro at de faktisk har kjøpt billettene av arrangøren, og at de således gjør krav gjeldende overfor disse dersom problemer oppstår. Forbrukerombudet har under høringene til saken redegjort for at dette har fremkommet i forbindelse med et betydelig antall klagesaker. Forbrukerombudet har i lys av de saker de har hatt til behandling, gitt uttrykk for ønsket om et lovforbud på linje med det danske, slik forslagsstillerne har foreslått.

Spørsmålet om lovforbud har vært tatt opp flere ganger tidligere, men har vært stilt i bero fordi man ikke har funnet frem til tilfredsstillende ordninger for hvordan dette skulle kunne gjøres.

Fra Høyres side er vi fortsatt avventende til hvorvidt det vil være mulig å løse dette på en tilfredsstillende måte. Høyre vil bl.a. ikke kunne gi sin tilslutning til tiltak som påfører arrangørene unødige tungvinte ordninger for billettbehandling, f.eks. utstedelse av billetter på navn.

Særlig hensett til de forbrukerinteresser som har kommet til uttrykk i saken, har vi imidlertid kommet til at det er grunn til å be departementet vurdere om man kan finne frem til tiltak som stopper den mest outrerte svartebørshandelen. Høyre har derfor sluttet seg til det som ble en samlet tilråding fra komiteen.

Jeg vil gjerne her gjøre oppmerksom på at tilrådingen er noe endret i den trykte versjonen av innstillingen i forhold til hva som var komiteens forslag til vedtak. Forslaget til vedtak skal lyde:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere ulike tiltak mot svartebørshandel, herunder en vurdering av et lovfor-

bud, og på egnet måte komme tilbake til Stortinget med en sak om dette.»

Presidenten: Representanten Olemic Thommessen har redegjort for en endring i forslaget til vedtak.

Torny Pedersen (A): Oppkjøp av billetter og salg av svartebørsbilletter har etter hvert blitt så utbredt at for flere er det faktisk blitt et problem. Det gjelder for det meste store konserter og store idrettsarrangement. Man har hørt at de som ønsker billetter, faktisk har blitt usikre på hvem som egentlig er den ekte arrangøren. Sett ut fra at dette nå er blitt såpass utbredt, mener Arbeiderpartiet at det er viktig at Regjeringen får i oppdrag å vurdere ulike tiltak mot svartebørshandel og komme tilbake til Stortinget med det.

En av hovedgrunnene er jo også at man ikke vet om dette er innenfor regelverket i forhold til regnskaps- og skattesystemet, så med den utbredelsen dette etter hvert har fått, mener vi at det er viktig at denne saken blir utredet, og at vi får den tilbake til vurdering.

Ulf Erik Knudsen (FrP): Svartebørs – bare ordet er egnet til å få det til å gå kaldt nedover ryggen på de fleste av oss. Svartebørs er et ord som bringer assosiasjoner til krigsprofitører, snuskete moral, ulovlige varer, utnyttning av andre mennesker, osv. Det det handler om i denne saken, er reelt sett videresalg av lovlige varer – i dette tilfellet billetter til kultur- og idrettsarrangementer. Problemet er at noen gjør dette svinaktig dyrt, og at folk lures.

Fremskrittspartiet er i utgangspunktet skeptisk til et lovforbud mot svartebørshandel. Vi frykter at dette blir en papirbestemmelse uten noen praktisk virkning. Vi vet at stortingsflertallet i en årrekke har sulteføret politiet vårt slik at de ikke klarer de oppgavene de pr. i dag har, og vi ser det som vanskelig at politiet i fremtiden skal bli pålagt å jobbe med svartebørssaker fremfor å jobbe med ran, vold, voldtekter og innbrudd, som vi synes er langt viktigere saker å jobbe med.

Det er også et problem at selv om vi får et lovforbud, vil virksomheten kunne drives uproblematisk videre fra såkalte dotcom-adresser på nettet, eller selgere uten fast utsalgssted som oppholder seg i nærheten av arrangementer, f.eks. fotballkamper.

Vi vil også hevde at denne virksomheten kan stanses med det lovverket vi har i dag. En samlet komite sier at en del av aktørene trolig driver «regulert svart omsetning». Det har vi lover og regler for å ta oss av. Vi har også en del tilfeller hvor det åpenbart er snakk om svindel. Det dekkes av en rekke lover i det norske lovverket og kan således forfølges med dagens lovverk. Det er også slik at arrangørene kan løse mye av problemet ved relativt enkle tiltak. De kan f.eks. forfølge selskaper som utgir seg for å være dem på nettet. De kan knytte billetter til navn og være strengere med at den som billetten lyder på, er den som må bruke den. De kan ha vakter som fjerner svartebørsselgere fra konsert- eller arrangementsområdet, osv. Det er altså mye av problemet de kan løse om de ønsker og vil det. Dette er tiltak som jeg faktisk tror

vil kunne virke – altså en streng håndheving av det lovverket som allerede finnes, og en del aktive tiltak fra arrangørene selv. Det håper vi i Fremskrittspartiet at departementet tar med i sin vurdering av denne saken.

For øvrig vil jeg også nevne at et system for videre salg har noen få fordeler – f.eks. at vi som ikke har tid til å ligge i soveposer utenfor billettkontorer, kan betale litt ekstra og få relativt fine billetter.

Konklusjonsmessig er det slik at Fremskrittspartiet støtter komiteens innstilling, men er noe skeptisk til et lovforbud, fordi vi frykter at det skal bli en papirbestemmelse. Vi mener at dette kan nås gjennom en håndheving av det lovverket som allerede er der, og gjennom aktive tiltak fra arrangøren, for dette er åpenbart et problem som må løses.

Magnar Lund Bergo (SV): Det er riktig at det fins en del lover og regler som, hvis det ble brukt ressurser, ville kunne hindre deler av det svartebørssalg som er i dag. Men det er også slik at de ressursene som eventuelt skulle brukes til å etterforske og gripe inn i forhold til de gamle reglene, vel er de samme som skal brukes i forhold til de nye reglene som vi anbefaler. Hvis det er slik at disse reglene ikke ønskes fordi det vil gå på bekostning av etterforskning av grovere kriminalitet, er det kanskje ikke så bra å bruke de reglene heller, det er kanskje best at det er slik det er i dag.

Det som var vår intensjon da vi fremmet forslaget, var selvfølgelig å få gjennomslag for en erkjennelse av at dette er et reelt problem. Saken har vært oppe i Stortinget tidligere, og har blitt avvist som et lite problem. Slik sett er vi som forslagsstillere svært fornøyde med det som ligger her, og vi oppfatter at vi har full tilslutning til vårt syn på saken. I sommer har det vært festivaler, konserter, og fotballkamper der vi har sett at prisen på billetter har vært fem-, seks- og sågar tidoblet i forhold til det som er pålydende. Det er derfor med stor glede vi konstaterer at stortingsflertallet – etter en del fram og tilbake riktignok – nå går inn for at Regjeringen skal utrede ulike tiltak, herunder lovforbud. Vi ser fram til tiltak som gjør at vi slipper å oppleve billetthaier som selger videre med skyhøy fortjeneste.

Vi har i arbeidet med dette forslaget merket at vi ikke bare har publikum på vår side, vi har fått en fantastisk støtte og mange gode innspill fra så forskjellige organisasjoner som Norges Fotballforbund, Norsk jazzforum, Rockeforbundet og ikke minst arrangørene av musikkfestivaler som Quart, Norwegian Wood og Øyafestivalen, i tillegg til mange henvendelser fra forbrukere. Disse har alle vært opptatt av at billettprisen ikke skal gjøre at den vanlige fan ikke får mulighet til å oppleve sine helter. I Norges Fotballforbund er man bekymret for at det kan gå ut over interessen og dermed rekrutteringen, hvis det å se landslaget på Ullevål forbeholdes dem med feite lomdebøker.

Når billetter i denne sammenheng går på svartebørs, er det fordi de er et knapphetsgode. For en familie på tre eller fire som skal oppsøke et arrangement på Ullevål, er det dyrt nok som det er, når billettene koster fra 300 til

rundt 500 kr. Når vi vet at enkeltbillettene går for 2 000 kr, vil det være helt umulig. Det er nettopp det som er noe av målet – at det skal være en reell mulighet for alle å oppleve slike knapphetsgoder, ikke bare de som har penger nok, eller de som ikke har noen betenkeligheter med å handle på såkalt svartebørs.

Måler vi etter starten til vår nye landslagssjef, kan det selvfølgelig bli rift om billettene på landslagsarenaen framover. Arrangørene av Øyafestivalen la sist sommer ut noen hundre billetter seint på konsertdagen for å forsøke å dempe svartebørssalg. Det er ett av de tiltakene som er mulige. La oss håpe at Regjeringen fremmer et forslag som gjør at vi unngår slike tilstander i framtida. Selvfølgelig ønsker vi da et lovforbud.

I denne saken spiller vi på lag med artister, arrangører og forbrukere, og det er vi særdeles komfortable med.

Ola T. Lånke (KrF): Kristelig Folkeparti er enig med forslagsstillerne i at økningen i organisert svartebørssalg til ulike kultur- og idrettsarrangementer er foruroligende. Et økende antall aktører opptrer tilsynelatende mer og mer kynisk på dette området i vinnings hensikt. Folk vil ledes og påføres tap. Det synes også å være grunn til å anta at det til en viss grad drives regulert svart omsetning uten regnskapsføring, og derved også skatteunndragning.

KrF mener det er et godt signal at et såpass bredt flertall i komiteen stiller seg bak et forslag om å be Regjeringen vurdere flere typer tiltak mot svartebørshandel, også et lovforbud. Det er selvsagt en vurderingssak om et lovforbud er et egnet virkemiddel, bl.a. fordi det kan reises tvil om mulighetene vil være til stede for å håndheve en slik bestemmelse. En av hensiktene med et lovforbud vil også være å stoppe annonseringen av slike tilbud. Et forbud mot annonsering vil trolig være mer overkommelig å håndheve. Kommer det en lov som forbyr videre salg i vinnings hensikt, vil det også bli forbudt å annonsere – både i aviser og på Internett. Dermed forsvinner den synlige siden av svartebørssalg.

Jeg har forsøkt å finne ut av merknadene hva Fremskrittspartiet mener i denne saken. De har skrevet inn lange merknader, og jeg synes det har vært interessant lesning. I utgangspunktet gir partiet sin støtte til forslaget om å få vurdert ulike mottiltak, også lovforbud, for så i de etterfølgende merknader å gi uttrykk for det jeg vil oppfatte som et ja til fortsatt svartebørssalg. I beste fall er det et svært disig standpunkt, som inneholder både ja og nei. Når man så til de grader støtter seg på en lederartikkel i Dine Penger, som ikke kan oppfattes som annet enn ren forherligelse av svartebørshandel – i denne sammenheng riktignok – må det være grunn til å spørre om det er det Fremskrittspartiet egentlig også mener. Nå synes jeg nok kanskje representanten Knudsen modererte partiets standpunkt noe i sitt innlegg. Det har kanskje skjedd noe etter at merknadene ble skrevet, men likevel føler jeg at det henger en del spørsmål i luften.

En av de organisasjonene som har fulgt med på dette markedet, er Forbrukerombudet, slik også saksordføreren redegjorde for. Over flere år har man mottatt klager fra misfornøyde kunder angående dette. Forbrukerombu-

det fører tilsyn med at markedsføringen av varer og tjenester skjer i samsvar med markedsføringsloven ut fra hensyn til forbrukerne. Svartebørssalg oppleves som en viktig sak for mange forbrukere.

Kristelig Folkeparti mener det er god grunn til å tro at et forbud i alle fall kan bidra til å redusere problemet, om vi ikke helt vil få bukt med det. Det bør i høyeste grad være en klar målsetting å prøve å stoppe dem som gjør næring på organisert videresalg av billetter via annonser og Internett.

I n g e L ø n n i n g hadde her overtatt presidentplassen.

Eli Sollied Øveraas (Sp): Den 17. november 2003 gjennomførte komiteen høyringer i samband med Dokument nr. 8:124 for 2002-2003. Det var berre tre som melde si interesse. Det var få med tanke på at forslaget frå SV hadde fått ein del merksemd i media. Eg vil streka under at alle tre som møtte på høyringane, støtta dette forslaget.

Forbrukarombodet peikte på at organisert svartebørssal til ulike kulturarrangement, frå konsertar til fotballkampar, skjer i aukande omfang. Og i takt med auken når det gjeld denne typen verksemd, har talet på klager frå forbrukarane også auka. Sett frå forbrukarsida har dette ført til urimelege billettprisar, sal av billetter som svartebørsselskapa ikkje har, prisar som vert endra etter bestilling, manglande refusjon ved avlysing av arrangement, for å nemne nokre eksempel. Også arrangørsida, det gjeld både kultur- og idrettsarrangement, støttar forbod mot sal av svartebørsbilletter.

Senterpartiet har merka seg og lagt sterkt vekt på utsegnene frå høyringsinstansane, og det er positivt at ein samla komite står bak innstillinga. Men eg kan ikkje dy meg for liksom representanten Lånke å peike på det som står på side 2, spalte 2, der Framstegspartiet gir uttrykk for at problemet med svartebørshandel vil bli endå større dersom ein jagar svartebørsseljarane under jorda, som forslaget frå Sosialistisk Venstreparti-representane vil føre til. Det står jo noko i motsetnad til at ein samla komite, også Framstegspartiet, støttar forslaget om ei vurdering av ulike tiltak, og også ei vurdering av eit lovforbod.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg skal ikkje forlengja denne debatten noko særleg, men vil likevel kort gjera greie for korleis vi har tenkt å følgja opp det vedtaket som sannsynlegvis blir fatta her i dag.

Innleiingsvis vil eg seia at dei aller fleste kultur- og idrettsarrangementa blir gjennomførte utan at det går føre seg organisert svartebørssal av billetter – heldigvis. Dette problemet er fyrst og fremst knytt til enkelte idrettsarrangement, i fyrste rekkje attraktive fotballkampar, og ikkje minst til kommersielle konsertar med kjende utanlandske artistar. Sjølv om problemet ikkje er

av dei største samla sett, er eg heilt einig med fleirtalet i komiteen i at slik aktivitet er uønskt og gir uheldige signal ut til samfunnet.

Eg har registrert at det er ulike meiningar i komiteen om kva for løysingar som er best eigna. Det kompromisset som komiteen har samla seg om i utkastet til vedtak, gir eit klart oppdrag til departementet. Lovforbod mot svartebørshandel skal vurderast, i tillegg til at ein skal å utgreia og andre tiltak enn lovforbod. Det siste vil vera tiltak som på ein eller annan måte vil gjera det mindre attraktivt å omsetja billetter til høgare pris enn pålydande, slik at svartebørsproblemet kan bli mindre. Dette kan f.eks. vera å skriva ut billetter på namn, som og andre representantar har trekt fram her.

Eit lovforbod reiser ei rekkje spørsmål som ein må koma nærare tilbake til i utgreiinga. Dette gjeld t.d. kvar eit lovforbod skal forankrast, kven som skal vernast, arrangøren eller forbrukaren, kven lovforbodet skal retta seg mot, firma eller enkeltpersonar, og sanksjons- og handhevingsregimet.

Det er òg naturleg å sjå på rettstilhøvet og erfaringane i andre nordiske land. Danmark har, som det er peika på tidlegare, eit lovforbod mot svartebørssal, medan Sverige ikkje har det.

Eg vil setja ned ei eiga arbeidsgruppe som skal stå for utgreiinga, med representantar og frå Justisdepartementet og – for å ha med forbrukarsida – Barne- og familiedepartementet. Gruppa vil ha kontakt med konsertarrangørar og idrettsarrangørar. Eg tek sikte på å koma tilbake til Stortinget med ein omtale av saka i samband med revurdert nasjonalbudsjett til våren.

Ulf Erik Knudsen (FrP): For å prøve å gjøre representanten Lånkes forvirring om Fremskrittspartiets standpunkt noe mindre vil jeg presisere – som jeg gjorde mot slutten av mitt hovedinnlegg også – at vi ser helt klart at her er det et problem. Det er et problem at noen driver med svindel, med bandittvirksomhet, med svart omsetning osv., men det kan også være enkelte fordeler i noen tilfeller. Vi mener at håndheving av det lovverket som finnes pr. i dag, kan gjøre veldig mye på dette området, og at man også kan sette inn en del andre aktive tiltak fra arrangørenes side for å minimalisere dette problemet.

Jeg har ikke veldig stor tro på annonseringsforbud. Ja, det vil ta vekk annonsemuligheter i norske aviser, det er helt åpenbart, og det vil ta vekk annonsemuligheter i forbindelse med norske Internett-adresser. Problemet er at de fleste Internett-adresser i verden faktisk ikke er norske. De kan være søramerikanske, de kan være amerikanske, osv. Det er ikke noe problem for en norsk operatør i dette mørke markedet å skaffe seg en dotcom-adresse eller å drive denne virksomheten fra et eller annet sted i Venezuela eller på Cayman Island uten at et norsk lovforbud vil kunne ramme det. Og etter hva jeg har fått informasjon om, er det allerede en rekke operatører som retter seg mot det norske markedet, som driver fra såkalte dotcom-adresser. Det vil altså ikke et norsk lovforbud kunne gjøre det minste med, men en svindeltiltale, f.eks. mot enkeltpersoner, vil kunne gjøre det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.
(Votering, se nedenfor)

S a k n r . 5

Innstilling fra justiskomiteen om billighetsstatninger av statskassen (Innst. S. nr. 104 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 20 (2003-2004))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Det skal votes over sakene nr. 3–5.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Magnar Lund Bergo på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslag nr. 2, fra Karin S. Woldseth på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes først over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere å endre lov om film og videogram av 15. mai 1987, slik at aldersgrensene differensieres til 5-7-10-13-15-18 år, ledsagerregelen fjernes, og at det blir et lovforbud mot reklame på kino på filmer for barn fra 7 år og nedover.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 69 mot 23 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 12.31.45)

Presidenten: Det vil så bli votert alternativt over innstillingen og forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 8:31 (2002-2003) – forslag fra stortingsrepresentantene May Hansen og Magnar Lund Bergo om endring av aldersgrensene for film og videogram og lovforbud mot kinoreklame for barn under 7 år – avvises.»

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:31 (2002-2003) – forslag fra stortingsrepresentantene May Hansen og Magnar Lund Bergo om endring av aldersgrensene for film og videogram og lovforbud mot kinoreklame for barn under 7 år – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 75 mot 18 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 12.32.24)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Presidenten gjør oppmerksom på at ved en inkurie har innstillingens forslag til vedtak fått en utforming som ikke stemmer overens med det forslaget som en samlet komite har formulert på side 1 i innstillingen. Innstillingen vil derfor bli beriktiget, og presidenten refererer det som skal være innstillingens forslag til vedtak:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere ulike tiltak mot svartebørshandel, herunder en vurdering av et lovforbud, og på egnet måte komme tilbake til Stortinget med en sak om dette.»

V o t e r i n g :

Komiteens rettede innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 20 (2003-2004) – om billighetsstatninger av statskassen – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

S a k n r . 6

Referat

1. (110) Styringsforhold på utlendingsfeltet (St.meld. nr. 21 (2003-2004))
Enst.: Sendes kommunalkomiteen.
2. (111) Riksrevisjonens undersøkelse av Kripos (Dokument nr. 3:5 (2003-2004))
3. (112) Riksrevisjonens undersøkelse av effektiviteten av norsk bistand til Mosambik (Dokument nr. 3:6 (2003-2004))
Enst.: Nr. 2 og 3 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
4. (113) Forslag fra stortingsrepresentantene Olav Gunnar Ballo og Sigbjørn Molvik om gjeninnføring av full refusjon for telefonkonsultasjoner (Dokument nr. 8:20 (2003-2004))
Enst.: Sendes sosialkomiteen.

5. (114) Forsvarsdepartementet sender skriv datert 21. januar 2004 vedrørende forlengelse av den norske kirurgiske enheten i ISAF-styrken i Afghanistan
6. (115) Hitra kommune sender skriv datert 5. januar 2004 med uttalelse fra kommunestyret om fylkesvegstandard på Hitra
7. (116) Troms fylkeskommune sender skriv datert 16. desember 2003 med uttalelse fra fylkestinget om «Tromsøpakke II»
8. (117) Troms fylkeskommune sender skriv datert 17. desember 2003 med uttalelse fra fylkestinget om petroleumsvirksomhet i Lofoten
Enst.: Nr. 5–8 vedlegges protokollen.

Møtet hevet kl. 12.35.
